

**KIHNU VALLA JÄÄTMEKAVA
2023-2027**

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED	4
1.1. Strateegilised dokumendid.....	4
1.2. Riigi tasand	5
1.3. Omavalitsuse tasand.....	5
1.4. Ettevõtte tasand.....	6
1.5. Kodumajapidamine	6
2. LÜHIÜLEVAADE KIHNU VALLA LÄHTEOLUKORRAST	7
2.1. Kihnu valla üldiseloomustus	7
2.2. Ärikondlik sektor	7
3. ÜLEVAADE JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE HETKEOLUKORRAST ..	8
3.1. Hinnang eelmises jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele	8
3.2. Kihnu valla jäätmete perioodil 2015-2021	8
3.3. Olmejäätmete teke ja kogumine.....	11
3.4. Pakendijäätmete teke ja kogumine.....	13
3.5. Ehitus- ja lammutusjäätmete teke ja kogumine	15
3.6. Biolagunevate ja septikujäätmete jäätmete teke, kogumine ja käitlemine	16
3.7. Ohtlike jäätmete teke ja kogumine	18
3.8. Probleemtoodete jäätmete teke ja kogumine	20
3.9. Jäätmekäitluskohad ja jääkreostusobjektid Kihnu vallas.....	22
3.10. Jäätmehoolduse korraldamine ja rahastamine	22
JÄÄTMEKKE PROGNOOS	24
4.1. Hinnang jäätmevoogude arengule tulevikus	24
4.2. Jäätmehoolduse eesmärgid.....	24
4.3. Kihnu valla jäätmehoolduse eesmärgid jäätmekava rakendamise perioodil	26
5. JÄÄTMEKKE VÄLTIMISE JA VÄHENDAMISE MEETMED NING	
KESKKONNATEADLIKUSE TÕSTMise tegevuskava	27
5.1. Jäätmetekke vältimise tegevuste edendamine Kihnu vallas	27
5.2. Jäätmete ladestamise vältimine ja vähendamine.....	27
5.3. KOJV arendustegevused ja ülesanded eesmärkide saavutamisel	28
5.3.1. Keskkonnasäästlike lahenduste rakendamine asjade ja teenuste hankimisel	29
5.4. Jäätmete liigiti kogumise arendamine.....	29
5.4.1. Tegevused segaolmejäätmetega jäätmekava rakendamise perioodil	30
5.4.2. Tegevused jäätmeliigiti kogutud jäätmetega jäätmekava rakendamise perioodil	30
5.5. Korraldatud jäätmeveo rakendamine	31
5.6. Avalikel üritustel jäätmetekke vältimine	32
5.7. Avaliku ruumi heakorra tagamine	32
5.8. Mere- ja muude veekogude prügi vältimine	32
5.9. Järelevalve korraldus ja arendamine	33
5.10. Teavitamine.....	33
5.11. Jäätmehoolduse rahastamine.....	34
5.12. Jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale	34
5.12.1. Jäätmete tekke, kogumise ja käitlemise keskkonnamõju.....	35
5.12.2. Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju.....	35
5.12.3. Jäätmete taaskasutamise keskkonnamõju	35

SISSEJUHATUS

Kihnu valla jäätmekava 2023-2027 on omavalitsuse jäätmehooldust korraldav ja suunav dokument, mille eesmärk on määrata jäätmehoolduse arengusuunad, tegevused ja meetmed aastani 2027. Jäätmekava hõlmab jäätmemajanduse olukorra kirjeldust ja ülevaadet jäätmemajandusega seotud probleemidest, fikseerib arengueesmärgid ning toob välja eesmärkide elluviimise tegevuskava.

Jäätmekava koostamisel ja eesmärkide seadmisel on lähtutud Riigi jäätmekavas 2014-2020¹ ning jäätmemajandust reguleerivates õigusaktides seatud eesmärkidest ja sihtarvudest. Riigi jäätmekava 2014–2020 kehtivust pikendati kuni uue riigi jäätmekava kehtestamiseni. Samuti on jäätmekava koostamisel lähtutud Kihnu valla arengukavast, avalikult kättesaadavatest andmetest ja valdkonnas teostatud jäätmealastest uurimistöödest ning analüüsides.

Jäätmehoolduse arendamise eesmärkide seadmisel ja tegevuste kavandamisel võeti aluseks järgmised põhimõtted:

- jäätmevaldajate maksimaalne hõlmatus
- saastaja maksab
- laiendatud tootjavastutus
- tegevuste otstarbekus
- tegevuste juhitavus ja kontrollitavus
- jäätmehierarhia
- piirkonna arengu soodustamine

Jäätmekava on koostatud vastavalt jäätmeseaduse nõuetele, mis määravad jäätmekava sisu ning jäätmekava koostamist ja avalikustamist. Jäätmekava ei hõlma jäätmeid, mis ei kuulu jäätmeseaduse kohaselt jäätmeseaduse reguleerimisalasse või on reguleeritud teiste seaduste ja määrustega.

Käesolev jäätmekava kirjeldab jäätmehoolduse valdkonna strateegilisi eesmärke, ressursse ja tegevusi, mida muudetakse vastavalt vajadustele. Muudatuste vajaduste sisend võib tulla muudatustest õigusaktides, turusituatsioonides jäätmete käitlemisel, samuti omavalitsuse enda vajaduste ja võimaluste muutusest.

Jäätmekava rakendamine toimub tegevuskava alusel. Tegevuskava korrigeeritakse vajadusepõhiselt.

¹ Riigi jäätmekava 2014–2020, pikendatud kuni 2022.a lõpuni (<https://envir.ee/ringmajandus/jaatmed/riigi-jaatmekava>)

1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

Jäätmehoolduse korraldamise õigusraamistik põhineb Euroopa Liidu direktiividel, riiklikel ja kohaliku tasandi õigusaktidel ning valdkonda puudutavatel strateegiatel. Jäätmehoolduse korraldamise õigusruumist tulenevad järgmised peamised põhimõtted:

- riigi tasemel seatakse üldeesmärgid, mille rakendamine toimub kohaliku omavalitsuse strateegiate ja tegevuskavade alusel
- jäätmehoolduse arendamine on jäätmeseaduse § 12 alusel kohaliku omavalitsuse ülesanne, mille täitmise eesmärgiks on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset
- kohalikul omavalitsusel on lai diskretsiooniotsus parima jäätmehoolduse lahenduse rakendamisel
- suurim vastutus eesmärgistatud tulemuste saavutamisel on jäätmetekitajatel ja –valdajatel, kes peavad täitma etteantud reegleid ja juhiseid jäätmetekke vältimisel ja jäätmete liigiti kogumisel ning keskkonnakahjulike tegevuste vältimisel
- kohalik omavalitsus vastutab jäätmeseaduse § 136³ sätestatud jäätmete taaskasutamise sihteesmärkide saavutamise eest, rakendades selleks kõiki vajalikke ja otstarbekaid tegevusi

1.1. Strateegilised dokumendid

Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030² on keskkonnavaldkonna arengustrateegia, mis juhindub Eesti säästva arengu riikliku strateegia "Säästev Eesti 21" põhimõtetest ja on katusstrateegiaks kõikidele keskkonna valdkonna alavaldkondlikele arengukavadele, mis peavad koostamisel või täiendamisel juhinduma keskkonnastrateegias toodud põhimõtetest. Keskkonna valdkond hõlmab nii sisult, ulatuselt kui ka spetsiifikalt väga erinevaid alavaldkondi, seetõttu on nende sihipärase arengu kavandamiseks vastavate alavaldkondade koostamine põhjendatud ka keskkonnastrateegia kui üldisema raamdokumendi olemasolul.

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 eesmärk jäätmevaldkonnas on järgmine: aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust. Eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Keskkonnastrateegia põhimõtted: säästev areng, keskkonnakahjustuste ennetamine ja vältimine, jäätmehoolduse integreerimine teiste eluvaldkondade ja loodusvarade kasutamisega. Jäätmehierarhiast³ tulenevalt võib jäätmekäitlusmeetmed reastada sellisesse pingeritta:

- jäätmetekke vältimine
- korduskasutuseks ettevalmistamine
- ringlusse võtmine
- muu taaskasutamine
- jäätmete kõrvaldamine

² Keskkonnastrateegia aastani 2030 (<https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/0000/1279/3848/12793882.pdf>)

³ Jäätmeseadus § 22¹

Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“⁴ kohaselt tuleb jätkusuutliku majanduskasvu saavutamiseks jätkata senisest ressursitõhusama, loodussäästlikuma ja konkurentsivõimelisema majandussüsteemi arendamist. Selleks tuleb erilist tähelepanu pöörata roheliste tehnoloogiate arendamisele ka jäätmekäitluses. Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ järgi on prioriteedid endiselt jäätmetekke vältimine, korduskasutus ja ringlussevõtt.

1.2. Riigi tasand

Keskkonnaministeeriumi ülesanne on välja töötada riigi jäätmekava, mis annab jäätmehoolduse korraldamiseks suunised ning õigusaktid, et kavandatud plaane ja eesmärgid võimalikult hästi ellu viia.

Keskkonnaamet on Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, mis annab keskkonnakaitselube, samuti registreerib jäätmeluba mittevajavaid jäätmekäitlejaid, teostab riiklikku järelevalvet ning kohaldab riiklikku sundi seaduses ettenähtud alustel ja ulatuses. Lisaks annab Keskkonnaamet oma ettepanekute kaudu hinnangu omavalitsuse jäätmekava, jäätmehoolduseeskirjale ning korraldatud jäätmeveo hankedokumentidele.

Keskkonnaagentuur on Keskkonnaministeeriumi hallatav riigiasutus, mille tegevusvaldkond on riikliku keskkonnaseire programmi täitmine, keskkonnavaldkonna riigisiseste ja rahvusvaheliste aruannete koostamine, keskkonnaseisundile hinnangute andmine, elutähtsate teenuste, sh ilmaprognoosi tagamine ning seirejaamade, -vahendite ja -seadmete pidamine ja uuendamine.

1.3. Omavalitsuse tasand

Kohalikul tasandil jäätmehoolduse planeerimisel on tähtis määratleda täpselt kohalikule omavalitsusele erinevate jäätmehooldusalaste õigusaktidega antud õigused ning pandud kohustused. Omavalitsuste vahelise koostöö aluseks on ühised eesmärgid ja tegevuskava ning identsed kohalikul tasandil jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid.

Üle Eesti ühtselt toimiva jäätmehoolduse ning käitlussüsteemi toimimise eelduseks on kõigi omavalitsuste omavaheline koostöö koostööstruktuuride kaudu. Kohalike omavalitsuste vahelise koostöö eelisteks on majanduslik kasulikkus, sest see võimaldab õigesti dimensioneerida ja paigaldada jäätmekäitlusrajatised (keskkonnajaam, jäätmejaam jms), mille tulemusena on halduskulud madalamad, ühiselt korraldatud taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteem on tõhusam.

Kihnu vald on MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskuse liige (edaspidi *MTÜ EJHK*). MTÜ EJHK on loodud omavalitsuste jäätmehooldusalase koostöö edendamiseks, jäätmeseadusega omavalitsustele pandud ülesannete täitmiseks ning ühiselt jäätmehoolduse arendamiseks. Ühing on asutatud 2003. a koostöös teiste omavalitsustega Järvamaalt, Raplamaalt, Jõgevamaalt, Viljandimaalt, Harjumaalt, Tartumaalt, Pärnumaalt.

Jäätmekäitlusalast tegevust Kihnu vallas reguleerivad valla arengukava, jäätmekava, jäätmehoolduseeskiri ning jäätmevaldajate registri põhimäärus (koostamisel).

⁴ Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“
(https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/nrp2012_estonia_et_0.pdf)

1.4. Ettevõtte tasand

Ettevõtte tasandil reguleerivad jäätmekäitlust keskkonnakaitselood. Kui ettevõtte käitleb teiste isikute tekitatud ja üle antud ohtlike jäätmeid, peab ta omama vastavat keskkonnakaitseluba.

Jäätmekäitlejad täidavad järgmisi funktsioone:

- tavajäätmete (sh olmejäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete jm) kogumine ja edasisele käitlemisele (taaskasutamisele) suunamine, korraldatud jäätmevedu vastavalt hanketingimustele
- ohtlike jäätmete (v.a põlevkivisektoris tekkivate ohtlike jäätmete) kogumine ja edasine käitlemine
- iseseisvaid jäätmekäitlussüsteeme omavates ettevõtetes tekkivate jäätmete käitlemine;
- jäätmete taaskasutamise protsessis (ka jäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamises) osalemine ja oma positiivse panuse andmine

Ettevõtted kui jäätmetekitajad peavad lähtuma lisaks omavalituse jäätmehoolduseeskirja tingimustest.

1.5. Kodumajapidamine

Kodumajapidamise tasandil on olulised järgmised tegevused: olmejäätmete liigiti kogumine tekkekohas, biolagunevate jäätmete liigiti kogumine ja kohtkompostimine, pakendi ja pakendijäätmete eraldi kogumine, ohtlike jäätmete eraldamine ja nende viimine jäätmejaama jm.

Kodumajapidamises tekkinud jäätmete käitlemisel on vaja juhendada valla jäätmehoolduseeskirjast, mis järgib riigi jäätmepoliitika eesmärgi, õigusaktide nõudeid, valla jäätmekava ning kohaliku omavalitsuse või nende ühenduste jäätmealast infrastruktuuri.

1. LÜHIÜLEVAADE KIHNU VALLA LÄHTEOLUKORRAST

2.1. Kihnu valla üldiseloostus

Vastavalt kihnu valla arengukavale 2017-2025⁵ asub Kihnu vald Liivi lahes Kihnu saarel, olles suuruselt Eesti seitsmes saar (17,10 km²) ja Liivi lahe suurim saar. Koos saarega kultuuriliselt seotud ümbritsevate asustamata laidudega (kokku 80 laidu, territ. ca 0,29 ha) laieneb valla territoorium kokku 17,62 km²-ni. Saar on 7 km pikk ja kuni 3,3 km lai. Mandrist eraldab Kihnu saart umbes 10 km laiune Kihnu väin, linnulennul on Tõstamaa poolsaare Lao maaninast Kihnuni 10,6 km, Kihnust Pärnuni on 40 km, Ruhnuni 60 km, Riiani 123 km. Kihnu saare rannajoone pikkus on 36,2 km. 01.01.2022⁶ seisuga elas Kihnu vallas 703 inimest.

Valla elanike kui jäätmevaldajate paiknemine eramute ja kortermajade põhiselt on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Jäätmevaldajate paiknemine elamute põhiselt (Kihnu valla andmetel)

Asustusüksus Kihnu vallas	Üksikelamute arv	Kortermajade arv
Lemsi küla	71	2
Linaküla	68	
Rootsiküla	65	1
Sääre küla	69	
KOKKU:	273	3

2.2. Ärikondlik sektor

Kihnu valda on registreeritud äriregistri andmetel 142 äriühingut ja füüsilisest isikust ettevõtjat. viis ehitusettevõtet, 19 toitlustuse ja müügiga tegelevat ettevõtet/FIE-t, kuus põllumajandusega tegelevat ettevõtet/FIE-t, 23 majutuse pakkumisega tegelevat ettevõtet/FIE-t ning 71 merikalapüügiga tegelevat ettevõtet/FIE-t/kutselist kalurit.

Reaalselt tegutseb valla territooriumil ca 96 ettevõtjat, nendest ca 35 ettevõtjat on seotud otseselt turismiteenuste pakkumisega (majutus, toitlustus ja aktiivsed tegevused). Kalapüügilube on väljastatud 2019. aastal kutselise kaluri püügiloa alusel 59 Kihnu saare püsielanikule ja ettevõtjale. Äriregistri andmetel tegutseb valla territooriumil kalapüügiga ca 40 füüsilisest isikust ettevõtjat ja ettevõtet. Kalapüügiga tegelejatest ca 8 pakub suvisel ajal küllastajatele suitsukala müügiks. Käsitöö tegijatest ca 40 müüvad käsitööd saare käsitööpoodides.⁷

⁵ KIHNU VALLA ARENGUKAVA 2017-2025 (<https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4060/4201/7035/Lisa.pdf>)

⁶ Kihnu valla koduleht (<https://kihnu.ee/et/uldinfo>)

⁷ Kihnu valla turismiarengukava 2020-2025

3. ÜLEVAADE JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE HETKEOLUKORRAST

Hetkeolukorra ülevaates on välja toodud suuremate tekkivate jäätmeliikide kogused ning nende kogumise ja käitlemise korraldus valla haldusterritooriumil.

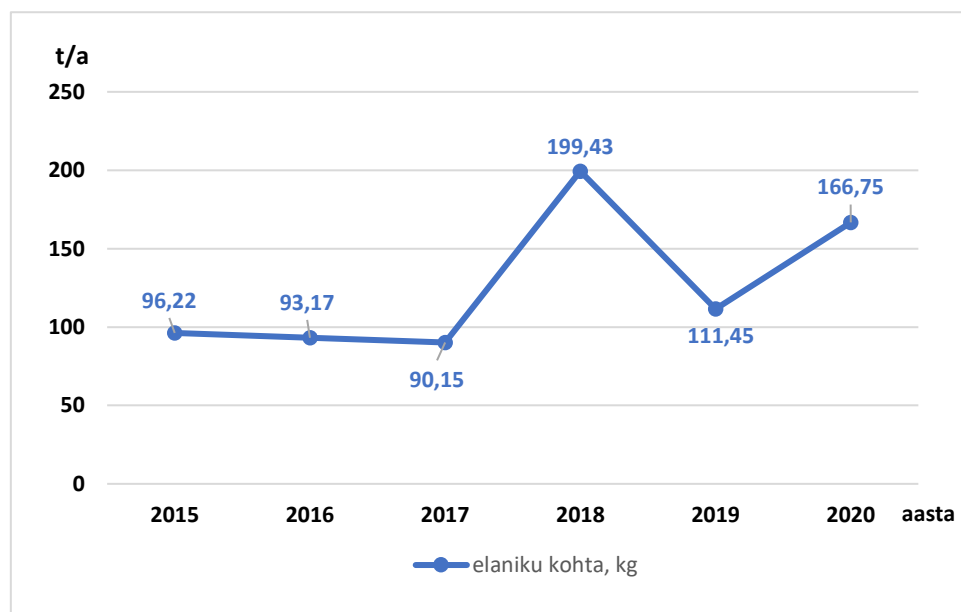
Kihnu valla jäätmete andmed on saadud Keskkonnaagentuuri andmebaasidest jats.keskkonnainfo.ee (edaspidi *JATS*) ja <https://keskkonnaportaal.ee> (edaspidi *Keskkonnaportaal*). Kõikide tekkivate jäätmekoguste puhul teostati päring andmebaasis viie aasta kohta (2015-2020). 2021 ja 2022 aasta andmed ei olnud jäätmekava koostamise ajal veel avalikud. Lisaks tehakse ülevaade käitluskohtadest ja jäätmekäitlusest Kihnu vallas.

3.1. Hinnang eelmises jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele

Kihnu vallas puudub varasemad jäätmekavad.

3.2. Kihnu valla jäätmete perioodil 2015-2021

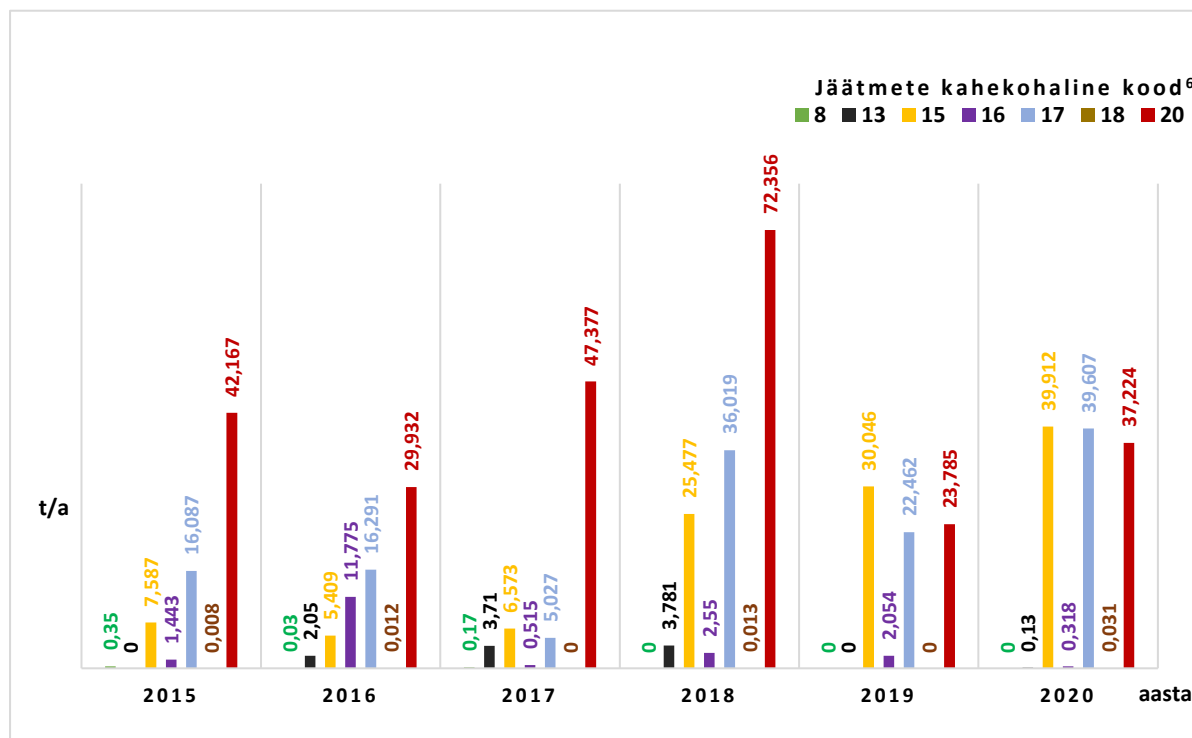
Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaal andmetele tekkis Kihnu vallas perioodil 2015- 2020 kokku 532,278 t erinevaid jäätmeid. See teeb keskmiselt elaniku kohta 126,2 t jäätmeid aastas. Täpsem jäätmetekke kogus aastatel 2015-2022 elaniku kohta on välja toodud joonisel 1. Siinkohal ei ole sisse arvestatud Kihnu jäätmejaamas kompostimisele saadetud biolagunevad jäätmed ja septikujäätmed aastatel 2019 ja 2020 (vt ptk 3.6).

Joonis 1. Kihnu vallas elaniku kohta tekkinud jäätmete kogused perioodil 2015-2020. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

Joonisel 1 on tegemist Kihnu saarel tekkinud jäätmete kogustega. Kuna Kihnu saar on populaarne turismikoht Eestis, siis kõik jäätmed saarel ei ole tekitatud elanike poolt. Kahjuks ei ole andmeid turistide poolt tekitatud jäätmete koguste kohta, mistõttu ei saa neid eraldada joonisel 1 olevatest kogustest.

Kõige enam tekkis perioodil 2015-2020 Kihnu vallas olmejäätmeid jäätmekoodiga 20⁸ (252.481 t), ehitusjäätmeid jäätmekoodiga 17 (135.493 t) ja pakendijäätmed koodiga 15 (115.004 t). Täpsem jäätmetekke jagunemine perioodil 2015-2020 jäätmeliikide järgi on vaadeldav joonisel 2 ja tabelis 2.

Joonis 2. Jäätmetekke summana jäätmeliikide kohta Kihnu vallas perioodil 2015-2020 (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

⁸ Jäätmekoodide nimistud on leitav keskkonnaministri 14.12.2015 määruse nr 70 „Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu“ lisast

Tabel 2. Jäätmeteke liigiti Kihnu vallas perioodil 2015-2020. Tärniga (*) on märgitud ohtlikud jäätmed ning „kokku“ on jäätmegrupi tava- ja ohtlikud jäätmed kokku (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Jäätmekood		Aasta						KOKKU
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	
8*		0.35	0.03	0.17	0	0	0	0.55
8 (kokku)		0.35	0.03	0.17	0	0	0	0.55
	13 02 06*	0	0.005	0	0	0	0.13	0.135
	13 03 08*	0	0.045	0.06	0	0	0	0.105
	13 04 02*	0	2	3.65	3.78	0	0	9.43
	13 07 03*	0	0	0	0.001	0	0	0.001
13*		0	2.05	3.71	3.781	0	0.13	9.671
13 (kokku)		0	2.05	3.71	3.781	0	0.13	9.671
	15 01 01	0.8	0.3	1.04	1.26	1.34	2.48	7.22
	15 01 02	1.749	1.828	1.626	1.666	1.721	1.812	10.402
	15 01 04	1.237	1.274	2.067	0.921	0.96	1.213	7.672
	15 01 06	2.46	0	0	20.06	24	29.02	75.54
	15 01 07	1.215	1.901	1.84	1.513	1.98	2.354	10.803
	15 01 10*	0.039	0.046	0	0.057	0.045	0.033	0.22
	15 02 02*	0.087	0.06	0	0	0	0	0.147
15		7.461	5.303	6.573	25.42	30.001	39.879	114.637
15*		0.126	0.106	0	0.057	0.045	0.033	0.367
15 (kokku)		7.587	5.409	6.573	25.477	30.046	39.912	115.004
	16 01 03 01	0.908	0	0.098	0	0	0.04	1.046
	16 01 04*	0.000	0.000	0.000	2.297	0.000	0.000	2.297
	16 01 07*	0.048	0.038	0	0	0	0.093	0.179
	16 01 14	0	0	0	0.002	0	0	0.002
	16 02 98	0	0	0.05	0.052	1.941	0	2.043
	16 06 01*	0.487	0.17	0.337	0.231	0.11	0.185	1.52
	16 06 05	0	0	0.03	0.02	0	0	0.05
	16 07 08*	0	9.8	0	0	0	0	9.8
16		0.908	1.767	0.178	0.02	1.944	0.04	4.857
16*		0.535	10.008	0.337	2.53	0.11	0.278	13.798
16 (kokku)		1.443	11.775	0.515	2.55	2.054	0.318	18.655
	17 01 02	0	0	0	0	0.5	0	0.5
	17 02 01	0	7	0	0	0	0	7
	17 02 02	0	0	0	0	0	0.26	0.26
	17 04 01	0.001	0	0	0	0.083	0	0.084
	17 04 02	0.314	0.021	0.009	0.055	0.058	0.1	0.557
	17 04 05	15.365	6.55	2.658	11.224	15.041	15.867	66.705
	17 04 07	0.047	0	0	0	0	0	0.047
	17 06 05*	0	0	0	13	0	20.82	33.82
	17 09 04	0.36	2.72	2.36	11.74	6.78	2.56	26.52
17		16.087	16.291	5.027	23.019	22.462	18.787	101.673
17*		0	0	0	13	0	20.82	33.82
17 (kokku)		16.087	16.291	5.027	36.019	22.462	39.607	135.493
	18 01 03*	0.003	0.007	0	0.006	0	0	0.016
	18 01 06*	0	0	0	0.007	0	0.031	0.038
	18 01 98*	0.005	0.005	0	0	0	0	0.01
18*		0.008	0.012	0	0.013	0	0.031	0.064
18 (kokku)		0.008	0.012	0	0.013	0	0.031	0.064
	20 01 01	0	0.5	2.5	1	0.96	2.162	7.122
	20 01 13*	0	0	0	0.002	0	0.058	0.06
	20 01 15*	0	0	0	0	0	0.001	0.001
	20 01 19*	0	0	0	0.003	0	0	0.003
	20 01 21*	0.011	0.025	0.02	0.015	0.031	0.004	0.106
	20 01 23 12*	0.336	0.68	0	1.65	0.077	1.76	4.503
	20 01 27*	0	0.367	0	0.411	0.406	0.242	1.426
	20 01 29*	0	0	0	0.005	0	0	0.005
	20 01 33*	0.044	0.078	0	0	0.14	0	0.262
	20 01 35*	0.504	0.726	0.075	1.75	0.136	2.72	5.911
	20 01 36	0.28	0.888	0	0	0.314	0	1.482
	20 01 38	0	0.08	0	0	0.08	0.36	0.52
	20 01 98*	0.003	0.01	0	0.001	0.001	0.003	0.018
	20 01 99	0	0	0	0	0	0.01	0.01
	20 02 01	2.4	5	5	5	0	0.34	17.74
	20 03 01	26.589	17.578	27.782	48.519	21.64	29.564	171.672
	20 03 04	12	4	12	14	0	0	42
20		41.269	28.046	47.282	68.519	22.994	32.436	240.546
20*		0.898	1.886	0.095	3.837	0.791	4.788	12.295
20 (kokku)		42.167	29.932	47.377	72.356	23.785	37.224	252.841

3.3. Olmejäätmete teke ja kogumine

Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise jaomaduste poolest samalaadsed jäätmed. Täpsema olmejäätme mõiste toob välja jäätmeseadus⁹.

Keskkonnaministri 03.06.2022 määruse nr 28, „Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ (edaspidi *sortimismäärus*) järgi tuleb olmejäätmed sortida tekkemomendil, et tagada nende kvaliteet ning vältida hiljem liigset energia- ning tööjõukulu. Sortimismääruse § 3 lg 2 järgi tuleb liigiti koguda vähemalt järgnevad jäätmed:

- paber ja kartong (20 01 01)
- plastid (20 01 39)
- metallid (20 01 40)
- klaas (20 01 02)
- biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01) ja köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08)
- bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02, 20 02 03)
- pakendid (15 01), sealhulgas paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02), puitpakendid (15 01 03), metallpakendid (15 01 04), komposiitpakendid (15 01 05), klaaspakendid (15 01 07), tekstiilpakendid (15 01 09)
- puit (20 01 38)
- tekstiil (20 01 10, 20 01 11)
- suurjäätmed (20 03 07)
- probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36)
- ohtlikud jäätmed (jäätmenimistu alajaotises 20 01 tärniga (*) tähistatud jäätmed) ning olmes tekkinud ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid jäätmekoodiga 15 01 10*

Vastavalt Kihnu jäätmejaamale väljastatud keskkonnaloale nr KL-516039 kogutakse jäätmejaamas käesoleva jäätmekava koostamise hetkel sortimismääruses nimetatud jäätmetest ainult jäätmeid koodidega 20 01 01, 20 02 01, 15 01 01, 15 01 02, 15 01 04, 15 01 07, 20 03 07, 20 01 21* ja osaliselt 20 01* jäätmeid. Siinkohal on oluline märkida, et vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetel ei tekkinud Kihnu vallas perioodil 2015-2020 sortimismääruses välja toodud jäätmeid koodiga 20 01 39, 20 01 40, 20 01 02, 20 01 08, 20 02 02, 20 02 03, 15 01 03, 15 01 05, 15 01 09, 20 01 10, 20 01 11, 20 01 34 ja üksikud 20 01* jäätmed (vt tabel 2).

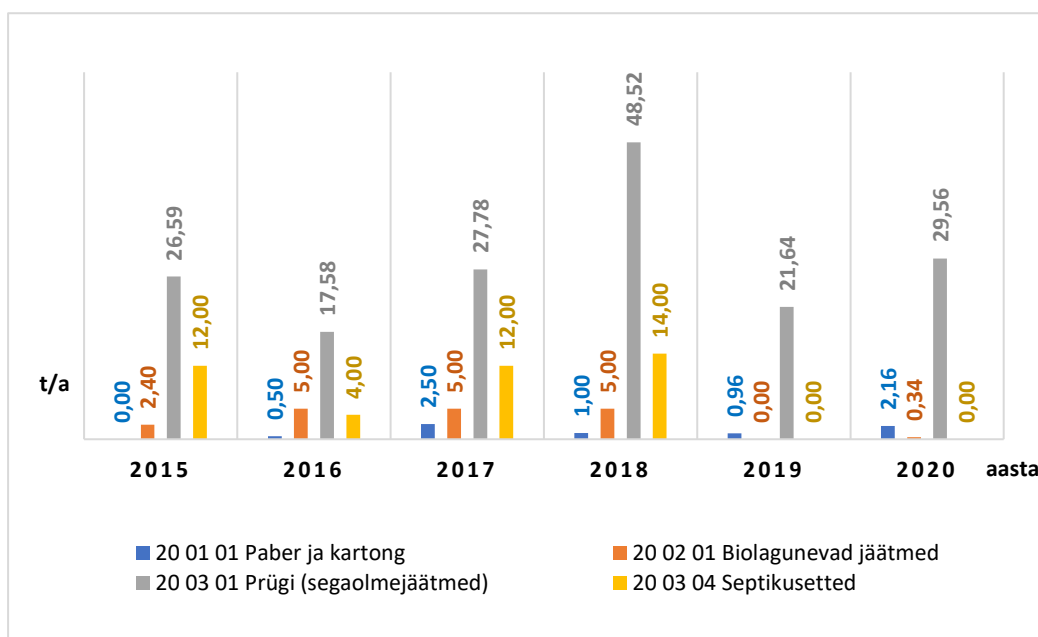
Olmejäätmete kogumine toimub Kihnu vallas Kihnu jäätmejaamas ning pakendijäätmete osas on lisaks võimalik kasutada avalikke segapakendi konteinereid.

Suurima tekkemahuga on perioodil 2015-2020 olmejäätmetes jäätmed koodiga 20 03 01 (Prügi (segaolmejäätmed)), mille kogus on ca 68% kogu olmejäätmete tekkekogusest (vt tabel 2).

Siiski kindalt tõusu või langustrendi jäätmete koodiga 20 03 01 tekkimisel näha ei ole (vt joonis 3). Sama on teiste 20-koodiga jäätmete puhul. Olmejäätmete teke Kihnu vallas sõltub eelkõige

⁹ Jäätmeseadus § 7

turismist, mitte elanike arvust Kihnu saarel. Turistide arv määrab ära olmejäätmete koguse tekke aasta jooksul.

Joonis 3. Kihnu valla olmejäätmete tekkemahud 2015-2019. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Paberi- ja kartongjäätmed (20 01 01) eraldi kogutuna olmejäätmete seast on kergesti taaskasutatavad. Vanapaberi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jäätmetest ning vältida selle kvaliteedi langemist. Vastavalt tabelis 2 olevatele andmetele tekkis Kihnu vallas paberi- ja kartongijäätmeid perioodil 2015-2020 keskmiselt 1.1.2 t/a kõikides kogusest 0,5 t/a kuni 2,5 t/a. Vanapaberi ja kartongijäätmete kogumine toimub Kihnu jäätmejaamas.

Suurjäätmed on suuregabariidilised esemed, näiteks mööbliesemed, vaibad, madratsid, kraanikausid, wc-potid jne. Suurjäätmetena ei käsitleta romuautosid ja autorehve, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid, sh külmikud, pesumasinad, telerid. Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele ei ole kihnu vallas perioodil 2015-2020 suurjäätmeid tekkinud. Samas, Kihnu jäätmejaamal on õigus suurjäätmeid vastu võtta.

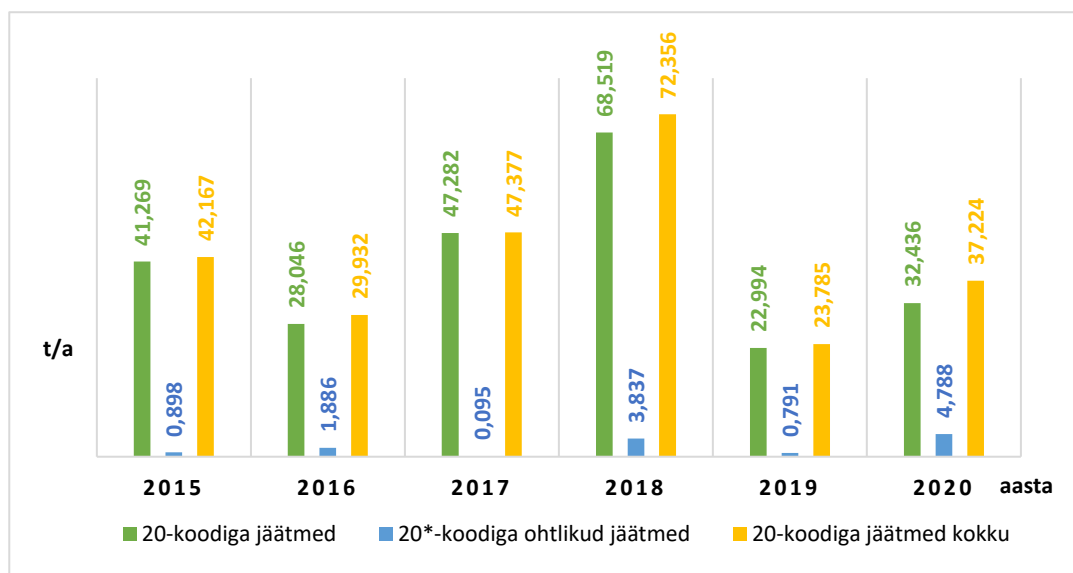
Rõiva- ja tekstiilijäätmete liigiti kogumist ei varasemalt Kihnu vallas toimunud. Vastavalt sortimisuuringule¹⁰ moodustavad rõiva- ja tekstiilijäätmed Eestis keskmiselt 5,81% segaolmejäätmetest. Arvutuslikult anti koos segaolmejäätmetega rõiva- ja tekstiilijäätmeid 1,25 tonni. Materjalina üldjuhul segaolmejäätmetes sisalduvad rõiva ja tekstiilijäätmed taaskasutamiseks ei sobi, kuna on sageli määrduvad ning sisaldavad detailelemente (lukud, nõöbid), mille eemaldamine on keerukas. Rõivaste korduskasutus on levinud tegevus ja neid andmeid ei ole võimalik kajastada ametlikus statistikas.

Tekstiili- ja rõivajäätmete tekke vältimisel on eelistatud lahenduseks korrigeerida tarbimisharjumusi ja vähendada nn kiirmoe tööstuse toodete tarbimist. Olemasolevaid taaskasutamiseks kõlblikke esemeid on otstarbekas viia taaskasutusse. Käesoleva kava

¹⁰ SEI Tallinn „Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring“ (<https://www.sei.org/publications/segaolmejaatmete-uuring/>) (2020)

koostamise hetkel puuduvad Eestis teenused ja nõudlus tekstiilipõhiste, olmelise tekkega jäätmete tööstuslikus mahus käitlemiseks materjalina taaskasutamise eesmärgil.

Kui analüüsida perioodil 2015-2020 tekkinud ja kogutud olmejäätmete hulgas olevaid ohtlike jäätmete koguseid, siis näeme ohtlike jäätmete koguste kasvu võrreldes perioodi algusega (vt joonis 4). Eelkõige on olmejäätmete hulgas ohtlikest jäätmetest elektroonikaga seotud jäätmed. Stabiilselt tekib Kihnu vallas ohtlikest olmejäätmetest luminescentslampe ning värvide ja liimidega seotud jäätmeid (vt tabel 2).

Joonis 4. Olmejäätmete hulgas olevate tava- ja ohtlike jäätmete jagunemine perioodil 2015-2020. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Olmejäätmete tekke vähendamise edendamisel on peamine roll täita Kihnu vallas elavatel inimestel ja turismiesmärgil Kihnu saart külastavatel inimestel, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete koguse vähendamine. Olmejäätmete kogus sõltub eelkõige tarbimisharjumistest, kaubandus- ja teiste teenindustevõtete lähedusest ning kui hästi võetakse osa liigiti kogumisest (paber ja kartongi, pakendijäätmete ja biolagunevate jäätmete eraldi kogumisest ja üle andmisest).

3.4. Pakendijäätmete teke ja kogumine

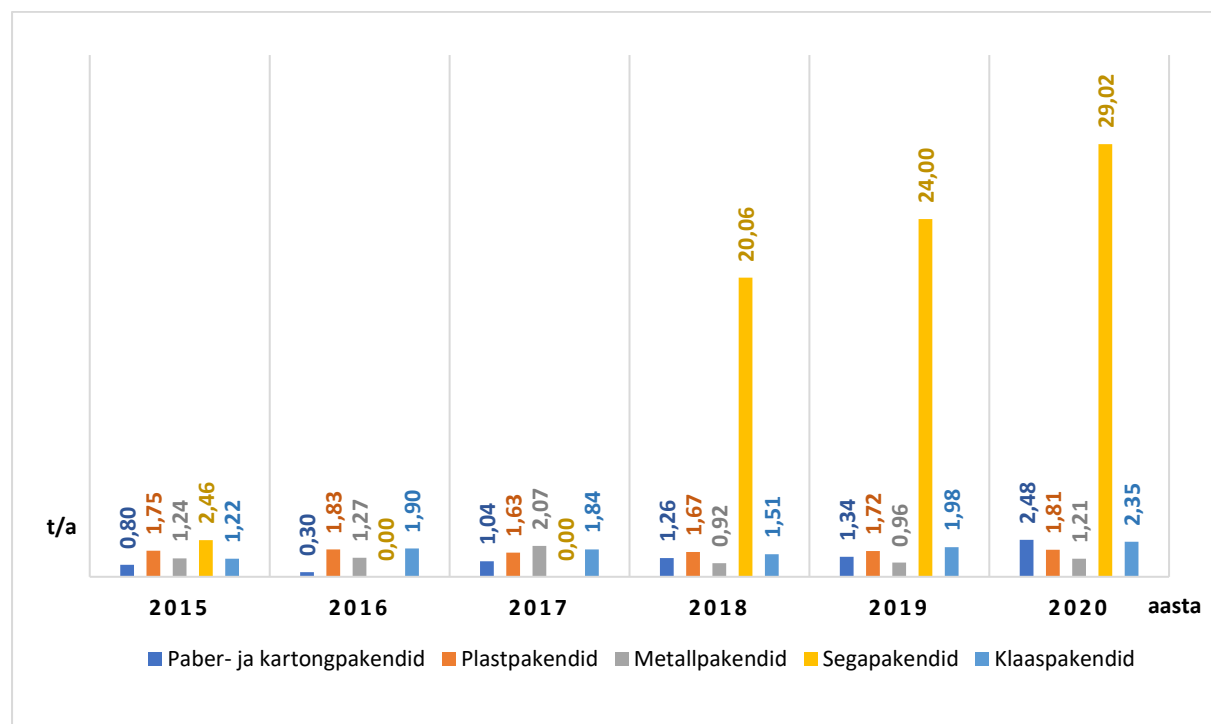
Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mis kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani.

Pakendiseadusest tulenevalt on omavalitsustel pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemis koordineeriv roll. Kohalik omavalitsus peab kindlaks määrama oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestama need oma jäätmehoolduseeskirjas.

Pakendite kogumine on korraldatud Kihnu vallas läbi Kihnu jäätmejaama. Jäätmevaldajad saavad oma pakendid üle anda Kihnu jäätmejaamas, lisaks asuvad segapakendi konteinerid sadamas, Kurase ja Kihnu poe ning muuseumi juures. Pandipakendite kogumine toimub samuti Kihnu jäätmejaamas.

Kihnu jäätmejaamas saab vastavalt keskkonnaloale nr KL-516039 üle anda pakendijäätmetest paber- ja kartongpakendeid (15 01 01), plastpakendeid (15 01 02), metallpakendeid (15 01 04), segapakendeid (15 01 06), klaaspakendeid (15 01 07) ja ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastatud pakendid (15 01 10*). Kihnu jäätmejaamas ei koguta eraldi puit-, komposiit- ja tekstiilpakendeid.

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele koguti Kihnu vallast perioodil 2015-2020 pakendijäätmetest kõige enam segapakendeid 75,54 t (vt tabel 2). Segapakendite osakaal on vaadeldaval perioodil ka stabiilselt tõusnud. Kuigi aastatel 2016 ja 2017 JATS-i andmetel ei ole segapakendite kogumist registreeritud (vt joonis 5), koguti seda siiski antud aastatel Pakendiringluse kaudu.

Joonis 5. Pakendijäätmete kogumine Kihnu vallas 2015-2020. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

Jooniselt 5 ja tabelist 2 on näha, et teiste pakendijäätmete kogused on vaadeldaval perioodil jäänud samaks. Ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastatud pakendeid tekib samuti Kihnu vallas stabiilselt, kuid tekkekogus on jäänud alla 100 kg/a (vt tabel 2).

Pakendijäätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse määra suurendamiseks tuleb liikuda kahes suunas. Elanikkonna hulgas on võimalik suurendada juba juurdunud pakendite eraldi kogumist veelgi edendades. Seetõttu on oluline muuta pakendite eraldi kogumine elanikkonnale mugavamaks ja teha intensiivsemat teavitustööd. Mugavust loob nii pakendikotiteenus kui ka konteinerite lähedus pakendijäätmete tekkekohale ehk suuremate kortermajade juures, hajaasustusega piirkondades ka suuremates alevikes ja külates. Pakendite viimine vastavasse konteinerisse ei tohi olla ebameeldiv toiming (prügi vedeleb ümbruses, konteinerid on ületäitunud, pole töokorras või on määrdunud ja haisevad).

Avalikud pakendikonteinerid peaksid asuma seal, kus turistid jäätmevaldaja käib – eelkõige kaupluste vahetusläheduses ja sadamas. Samuti tuleb pakendijäätmete kogumist soosida turismiettevõtetes ja puhkeasutustes.

3.5. Ehitus- ja lammutusjätmete teke ja kogumine

Ehitusjätmed on ehitus-, remondi- ja lammutusjätmed, mittekasutatav väljaveetav pinnas, puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jätmed, sh need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jätmeid, mis tekivad ehitamisel ja remontimisel ning mida ehitusobjektile tööd tegemiseks ei kasutata.

Ehitusjätmete käitlemise küsimused tuleb lahendada juba ehitise projekteerimise etapis. Ehitise vastuvõtmisel tuleb muude dokumentide hulgas esitada õiend jätmete nõuetekohase käitlemise kohta. Ehitusjätmete käitlust reguleerib Kihnu valla jäätmehoolduseeskiri, mille alusel vastutab ehitusjätmete nõuetekohase käitlemise eest jäätmevaldaja kuni nende taaskasutamiseni või üleandmiseni jäätmevedajale.

Ehitusjätmeid saab üle anda Kihnu jäätmejaamas.

Vastavalt tabelile 2 ja joonisele 6 tekkis Kihnu vallas perioodil 2015-2020 kokku 135,493 t ehitusjätmeid jäätmekoodiga 17 ja 17* (ohtlikud jätmed). Ehitusjätmetest enim tekkis jätmeid koodiga 17 04 05 (Raud ja teras), kokku 66,705 t.

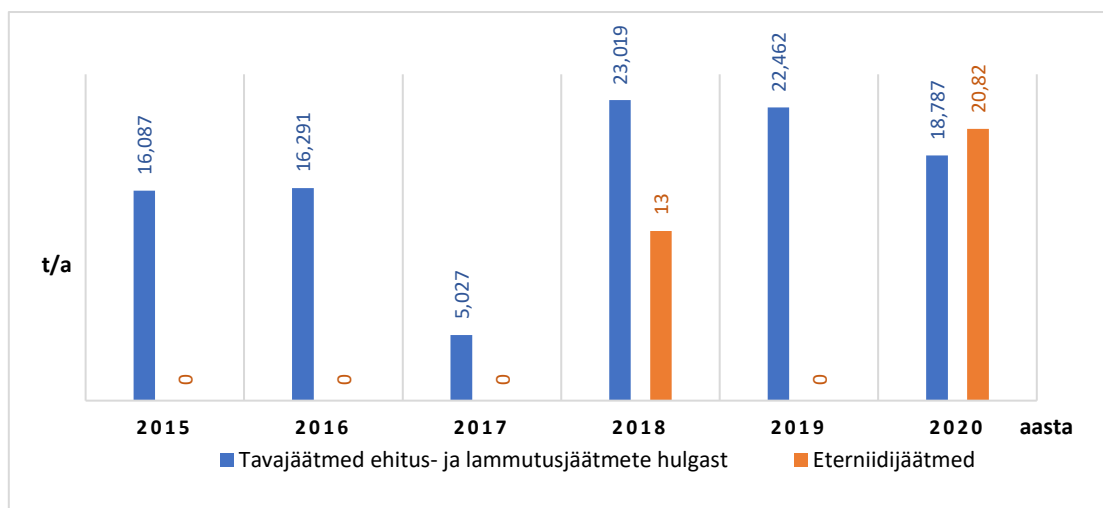

Joonis 6. Ehitus- ja lammutusjätmete (v.a eterniidijätmed) kogumine Kihnu vallas 2015-2020. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

Aastatel 2018 ja 2019 toimus Sauru sadama-ala ulatuslik renoveerimine (algas 2016), mistõttu jäätmete koodiga 17 09 04 (Ehitus- ja lammutussegapraht, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 17 09 01*, 17 09 02* ja 17 09 03*) kogused on samuti suuremad kui teiste aastate kogused vaadeldaval perioodil (vt joonis 6).

Aastal 2016 Sauru sadama renoveerimise alguses toimus puitvaiade eemaldamine, mistõttu jäätmete koodiga 17 02 01 (Puit) kogus oli 7 t/a. Eelnevatel ega järgnevatel aastatel tekkekohas ehitusjäätmete hulgast puitu välja ei sorteeritud.

Tabelist 2 ja jooniselt 7 on näha, et aastatel 2020 tekkis enim ehitusjäätmetest jäätmed koodiga 17 06 05* (Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid) ehk eterniidijäätmeid, kuna toimus eterniidijäätmete kogumise kampaania valla enda kulul.

Joonis 7. Ehitusjäätmete jagunemine tava- ja ohtlike jäätmete (eterniidijäätmete) jagunemine perioodil 2015-2020. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

Alates aastast 2020 tuleb ehitus- ja lammutusjäätmeid taaskasutada vähemalt 70% ulatuses nende jäätmete kogumassist¹¹. Kehtestatud nõuete täitmiseks on oluline jätkuvalt tegeleda järelevalvega. Ehitise kasutusteatis või kasutusloa taotlus peab sisaldama ehitusjäätmete käitlemist puudutavat dokumentatsiooni, mis tõendab jäätmete nõuetekohast käitlemist ja üleandmist. Täpsemad vastavad nõuded on kehtestatud jäätmehoolduseeskirjaga.

3.6. Biolagunevate ja septikujäätmete jäätmete teke, kogumine ja käitlemine

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Biolagunevate jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate segaolmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimeerimisel.

SEI Tallinn poolt läbiviidud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuringu tulemuste kohaselt oli biojäätmete sisaldus segaolmejäätmetes Eestis keskmiselt 32%. Sealjuures valdava osa biojäätmetest moodustasid köögi- ja sööklajajäätmed 73%.

¹¹ Jäätmeseadus § 136³ lg 1 p2

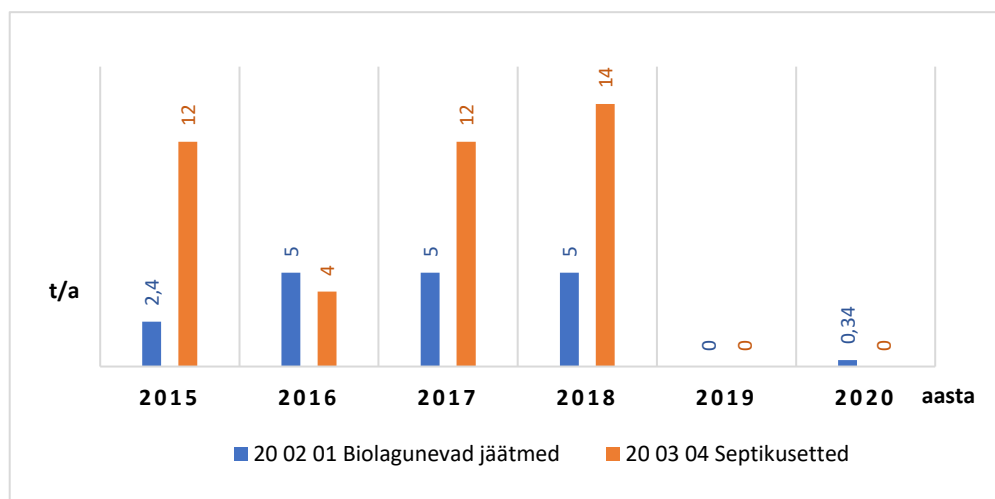
Seega, biolagunevate köögi- ja sööklajäätme ehk toidujäätmete liigiti kogumine avaldab suurimat mõju segaolmejäätmete tekkemahu vähenemisele ning toidujäätmete taaskasutamisele suurimas võimalikus mahus. Selleks peavad olema kõik jäätmevaldajad hõlmatud biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete tekkekohal kogumisega ning võimaldama peab tekkekohal kompostimist, kui jäätmevaldaja rakendab selleks nõuetekohaseid toiminguid (kompostimise toiming on reglementeeritud).

Kihnu vallas puudub olmevee puhastusseadmed, seega septikusetted kogutakse kokku Kihnu jäätmejaamas.

Perioodil 2015-2020 koguti Kihnu vallas nii septikujäätmeid (20 03 04) ja biolagunevaid jäätmeid (20 02 01) ja eraldi ning vastavalt keskkonnaloale töödeldakse neid jäätmeid bioloogiliselt (kompostitakse) Kihnu jäätmejaamas. kompostimisväljakul eraldi aunades. Aunade eraldamiseks kasutatakse vajadusel betoonplokkide või aunad on teineteisest piisavalt kaugel. Mõlema jäätme kompostimisel tekib praakkompost (19 05 03) kasutatakse ära vallas maaparandustöödeks.

Kihnu valla jäätmehoolduseeskirja kohaselt on lubatud valla elanikel biolagunevad aia- ja haljastujäätmed ise kompostida lahtiselt aunas või kompostris. Biolagunevaid köögi- ja sööklajäätmeid on lubatud kompostida kinnistes kompostrites või hajaasustuses eramute juures ka lahtistes kompostiaunades oma kinnistu piirides.

Kihnu vallast kogutud biolagunevate jäätmete ja septikujäätmete kogused perioodil 2015-2022 on välja toodud joonisel 8. Siinkohal tuleb märkida, et aastatel 2019 ja 2020 Kihnu vallas tekkis nii biolagunevaid jäätmeid kui ka septikujäätmeid, kuid need suunati Kihnu jäätmejaamas kompostimisele, mitte ei antud üle vastavalt keskkonnaluba omavale isikule. Seetõttu septikujäätmete kogumise kogused on märgitud 0 t/a. Vastavalt Kihnu jäätmejaama andmetele võeti jäätmejaamas aastal 2019 vastu 14 t septikujäätmeid ja 5 t biolagunevaid jäätmeid ning 2020 14 t septikujäätmeid ja 5 t biolagunevaid jäätmeid. Lisaks elanike poolt oma kinnistul kompostitud biojäätmete kogused ametlikes andmetes ei kajastu, seega pole välja toodud ka joonisel 8.

Joonis 8. Septiku ja biolagunevate jäätmete üle andmine keskkonnaluba omavale isikule Kihnu vallas perioodil 2015-2020 (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

Kuna olmejäätmetest moodustavad suure osa biolagunevad köögi- ja söögijäätmed, siis on jäätmetekke vältimiseks ja vähendamiseks oluline, et iga jäätmevaldaja (nii elanik, asutus kui ettevõtte) rakendaks selleks asjakohaseid meetmeid. Eelistatuimaks lahenduseks on korrigeerida oma tarbimisharjumusi viisil, mis loob eeldused toidu raiskamise piiramiseks ja

jätmete väheseks tekkimiseks. Lisaks tuleb soosida tekkivate biolagunevate jätmete eraldi kogumist tekkekohal ning edasist kompostimist tekkekohas või Kihnu jäätmejaamas.

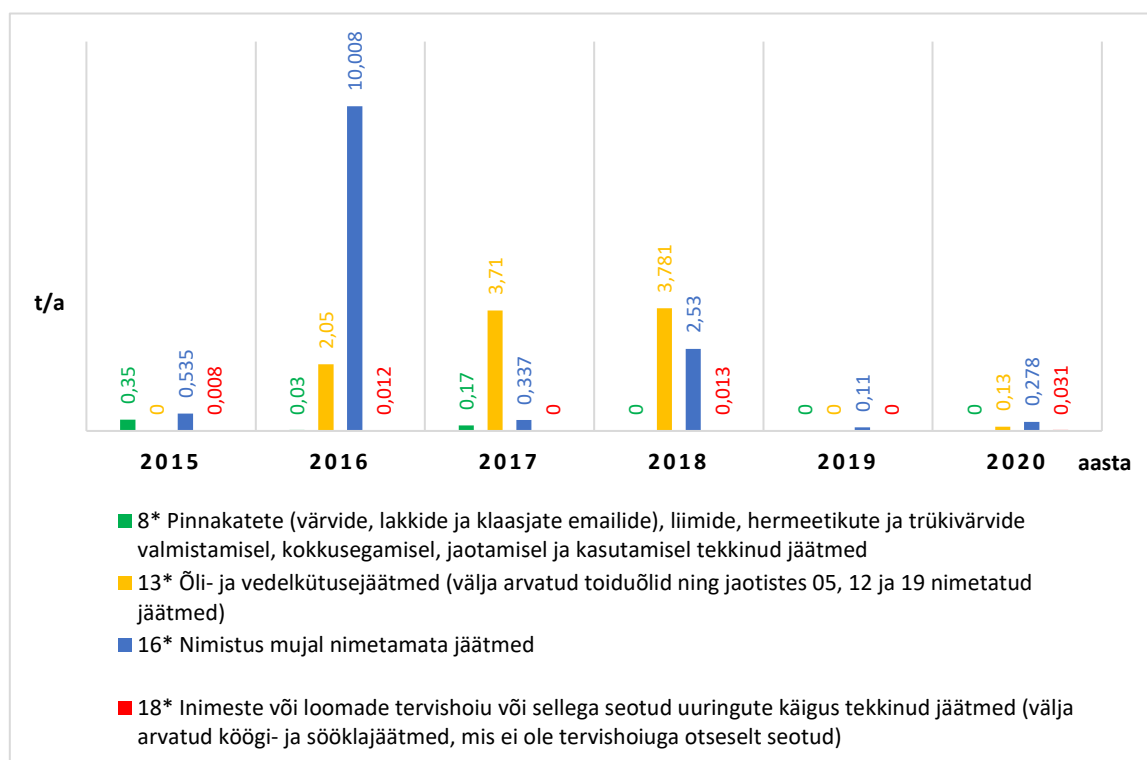
3.7. Ohtlike jätmete teke ja kogumine

Jäätmeseaduse § 65 lõike 2 kohaselt kohustub kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil korraldama kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jätmete kogumist ja üleandmist jäätmekäitlejatele.

Ohtlikke jätmeid tekib nii majapidamistes kui ettevõtetes. Majapidamistes jääb üle peamiselt vanu akusid, patareisid, värvijätmeid, ohtlikke pakendeid, vanu ravimeid ja päevalguslampe jmt. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamisega sarnaseid ohtlikke jätmeid. Ohtlikud jätmed peab eraldama nende tekkekohas, kuna need kujutavad ohtu nii inimese tervisele kui ka keskkonnale. Ohtlikuid jätmeid saab üle anda Kihnu jäätmejaamas.

Käesoleva jäätmekava ptk-des 3.3, 3.4 ja 3.5 on juba käsitletud olmejäätmete, pakendijätmete ning ehitus- ja lammutusjäätmete hulgas olevaid ohtlikke jätmeid. Selles peatükis vaadeldakse ohtlikke jätmeid jäätmekoodidega 8* (Pinnakatete (värvide, lakkide ja klaasjate emailide), liimide, hermeetikute ja trükivärvide valmistamisel, kokkusegamisel, jaotamisel ja kasutamisel tekkinud jätmed), 13* (Õli- ja vedelkütusejätmed (välja arvatud toiduõlid ning jaotistes 05, 12 ja 19 nimetatud jätmed)), 16* (Nimistus mujal nimetamata jätmed) ja 18* (Inimeste või loomade tervishoiu või sellega seotud uuringute käigus tekkinud jätmed (välja arvatud köögi- ja sööklajajätmed, mis ei ole tervishoiuga otseselt seotud)). Teisi ohtlike jätmete jäätmegruppe ei ole JATS ja Keskkonnaportaali andemete Kihnu vallast vastu võetud.

Joonisel 9 on näidatud vaadeldavate ohtlike jätmete koguste teke perioodil 2015-2020.

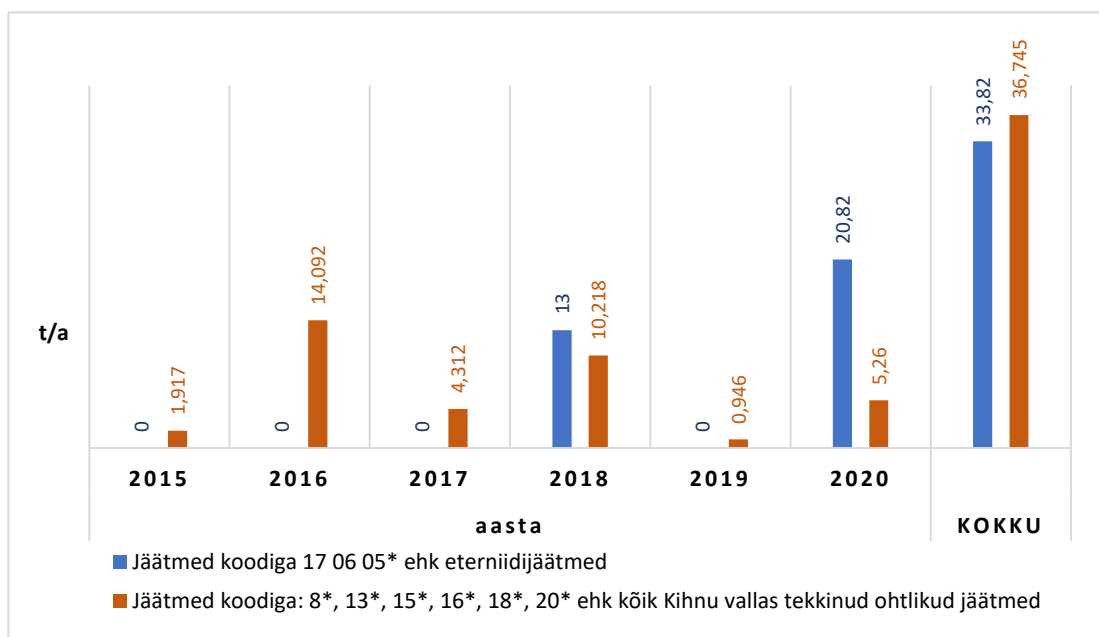

Joonis 9. Vaadeldavate ohtlike jätmete koguste teke perioodil 2015-2020. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

Tabelist 2 välja toodud andmete alusel tekkis perioodil 2015-2020 vaadeldavatest ohtlikest jätmetest kõige enam just jäätmed koodiga 16 07 08* (Õli sisaldavad jäätmed) 9,8 t ja jäätmed koodiga 13 04 02* (Sadamates laevadelt vastuvõetud pilsivesi) 9,43 t. Siinkohal tuleb välja tuua, et pilsivesi ei ole tekitatud elanike poolt vaid veeteede transpordi tõttu. Pilsivesi võetakse vastu Kihnu sadamas, mis teenindab saarele saabuvaid veesõidukeid.

Vastavalt tabelile 2 tekitati Kihnu valla elanike poolt vaadeldavate ohtlike jätmete osas perioodil 2015-2020 enim jäätmegruppi 16* kuuluvaid ohtlikke jätmeid, kokku 13,798 t. Jäätmegruppi 16* ohtlikud jäätmed on eelkõige seotud romusõidukite, pliiakude ja vanaõlide tekkega. Siiski olmejäätmete osas ohtlike jätmete kogused ei jää palju alla. Jäätmegruppi 20* kuuluvaid ohtlikke jätmeid tekkis perioodil 2015-2020 kokku 12,295 t. Olmejäätmete jagunemisest on täpsemalt kirjutatud ptk-s 3.3.

Ohtlike jätmetena käsitletakse ka eterniidijätmeid ehk asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale (17 06 05*). Asbestist materjale enam ehituses ei kasutata, ehk kogu asbesti sisaldav materjal tekib vanade ehitiste renoveerimise-lammutamise tulemusena eelkõige eterniidist katuseplaatidena. Joonisel 10 on näha, et perioodil 2015-2020 tekkis Kihnu vallas peaaegu pool ohtlikest jätmetest just eterniidijätmed (33,82 t). Eterniidi teket ja kogumist näitavad JATS ja Keskkonnaportaali andmed ainult kahel aastal (2018 ja 2020), kus nad ka nendel aastatel ohtlike jätmete koguselt domineerisid. Eterniidi tekkepõhjus aastatel 2018 ja 2020 on täpsemalt selgitatud käesoleva jätmekava ptk-s 3.5.

Joonis 10. Kogu ohtlike jätmete teke ja kogumine Kihnu vallas 2015-2020. (allikad: JATS ja Keskkonnaportaal)

Tervishoiul tekkivate jätmete käitluse riikliku juhendmaterjali järgi on riiklikul tasandil paika pandud tervishoiu jätmete kogumispunktid teise ja kolmanda tasandi haiglate juures. Tervishoiuasutustes peab riskijätmeid koguma kindlasti olmejäätmetest eraldi ja tekkivad jätmed suunama käitlemiseks riskijätmete käitlussüsteemi.

Ohtlike jätmeid tekitavad ettevõtted (sh meditsiinasutused) peavad sõlmima ohtlike jätmete üleandmiseks lepingu vastavat keskkonnakaitsele oma ettevõttega. Ohtlike jätmete kogumiseks peavad ettevõtted rajama või leidma spetsiaalse koha, mis on vastavalt märgistatud, ning kogumiseks tuleb kasutada spetsiaalset jätmetaarat. Samuti peavad eelnimetatud ettevõtted vastu võtma ettevõttesisesed jätmekäitluseeskirjad. Ohtlike jätmete

kogumise ja üleandmisega seotud kulud katavad ettevõtte ise. Jäätmete üleandmise tõestamise aluseks on ohtlike jäätmete saatekiri.

Joonisel 9 ja tabelist 2 on näha, et Kihnu vallas tekib aastas alla 50 kg meditsiinijäätmeid, mis on eelkõige seotud inimeste ravil tekkinud meditsiinijäätmed. Kihnu vallas on tervisekeseks, kuid puudub veterinaarkliinik.

Tervishoiu asutuste jäätmete käitlemise täpsed tingimused sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas. Tervishoiujäätmete käitlemise juhendmaterjalid on leitavad Terviseameti kodulehelt: <https://www.terviseamet.ee/et/nakkushaigused-menuu/tervishoiutootajale/nakkusohutuse-juhendid-ja-soovitused>

3.8. Probleemtoodete jäätmete teke ja kogumine

Eestis kehtiv jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte, mis tähendab, et tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodest tekkivate jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise.

Probleemtoodet on kõik tooted, mille jäätmed võivad põhjustada kõrgendatud riske inimese tervisele ja keskkonnale. Siiani on reguleeritud probleemtoodete käitlust koos teiste ohtlike jäätmetega, kuid nende kõrgendatud riskist tulenevalt tuleb nende käitlemisele täiendavat tähelepanu pöörata.

Probleemtoodet on¹²:

- patareid ja akud
- mootorsõidukid ja nende osad
- rehvid
- elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad
- põllumajandusplast

Tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas tarbija kavatses osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat kogumiseks vajaliku kogumismahutiga.

Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma. Patareide ja akude tootjavastutuse kohustusega tegeleb MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu.

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootja-vastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegeerida jäätmekäitlejatele.

Romusõiduk on ohtlik jääde, mida tohib käidelda ainult ohtlike jäätmete käitlemise õigust omav ettevõtja. Romusõiduki käitluskoha (kogumiskoht, lammutuskoda) tegevus peab

¹² Jäätmeseadus § 25 ja täpsustatud nimekiri keskkonnaministri 02.07.2007 määrusest nr 49 "Probleemtoodetest tekkinud jäätmete täpsustatud nimistu"

vastama kõikidele seadusega sätestatud nõuetele. Romusõidukite kogumine ja tootjale tagastamine tuleb tootjal korraldada selliselt, et romusõiduki omanikule oleks romusõidukist loobumine võimalikult mugav ning romusõiduki kogumiskohta üleandmine võimalik vähemalt tema elukohajärgse maakonna piires. Kuigi Kihnu vallas tekkis aastal 2018 jäätmetena romusõiduk, siis Kihnu vallas puudub romusõidukite käitluskoht, kuna selleks väikesaarel puudub vajadus.

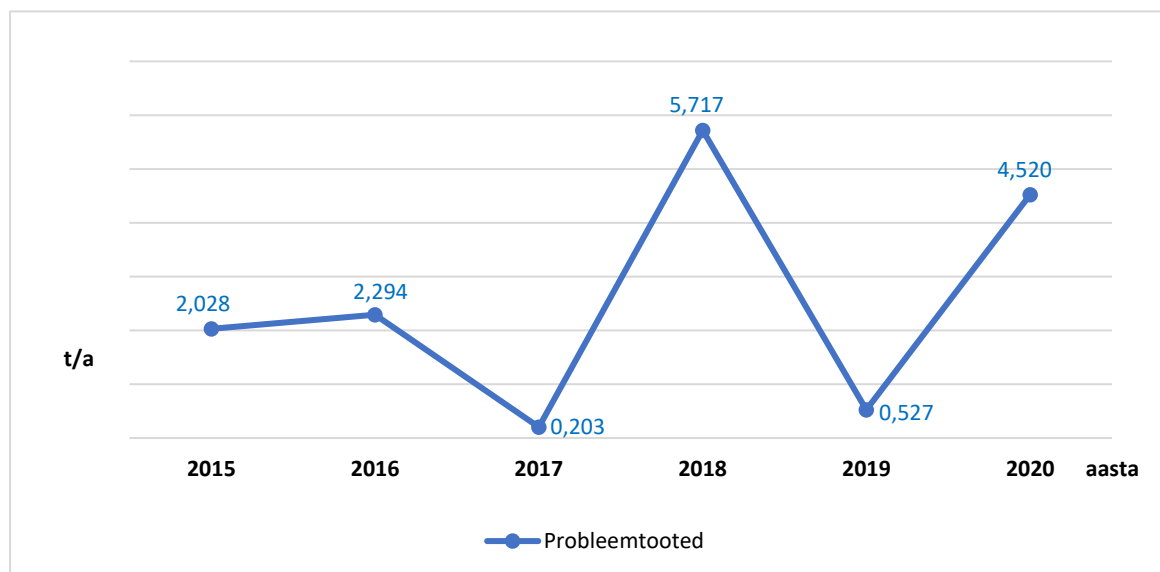
Vanarehvide kogumiseks on MTÜ Rehvinglus loonud tootjavastutussüsteemi. Rehvitöökodade kliendid nii eraisikud kui firmad võivad rehvitöökotta, mis on sõlminud lepingu rehvinglusega anda oma rehvid tasuta üks ühe vastu. Üks ühe vastu vastuvõtmine tähendab, et iga ostetud rehvi kohta saab rehvitöökotta jätta ühe samatüübilise rehvi.

Elektri- ja elektroonikaseadmeid koguvad ning käitlevad peamiselt kaks tootjavastutusorganisatsiooni: Mittetulundusühing Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus ja Mittetulundusühing Eesti Elektroonikaromu. Lambijäätmeid kogub ja käitleb Ekogaisma Eesti OÜ.

Põllumajandusplasti liigiti kogumise edendamiseks tuleb teostada järelevalvet tootjatele pandud kohustuste täitmise üle ja teavitada regulaarselt põllumajandusplasti kasutajaid põllumajandusplasti tasuta äraandmise võimalustest. Alates 01. jaanuarist 2013 peavad olema kõigis põllumajandusplasti müügikohtades üleval teated, kuhu saab põllumajandusplasti jäätmeid tagastada (asukohad ja telefoninumbriid, kust on võimalik saada asjakohast infot). Põllumajandusplasti Kihnu vallas ei teki.

Käesoleva jäätmekava koostamise ajal sai probleemtoodetest Kihnu jäätmejaama üle anda vanarehve (16 01 03) ja elektri- ja elektroonikaseadmeid (20 01 36).

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele, mis on kohandatud jäätmeseaduse ka tema allaktile¹², on perioodil 2015-2020 tekkinud kokku probleemtooteid 15, 892 t. Probleemtoodete teke on vaadeldava perioodi jooksul ebastabiilne kõikides 0,2 t-st (aastal 2017) kuni 5,7 t-ni (aastal 2018) (vt joonis 11). Tabelist 2 on näha, et probleemtoodetest kõige enam on tekkinud Kihnu vallas elektri- ja elektroonikaseadmeid ning nende osi.

Joonis 11. Probleemtoodete teke Kihnu vallas aastatel 2015 – 2020. Andmete koostamisel joonisele on aluseks võetud jäätmeseadus ja tema allakt¹². (allikad: JATS ja Keskkonnaportaali)

3.9. Jäätmekäitluskohad ja jääkreostusobjektid Kihnu vallas

Jäätmeseadusele vastavalt tuleb jäätmete kõrvaldamisel ja segaolmejäätmete taaskasutamisel, läheduse põhimõtet rakendades, vedada jäätmed lähimasse nõuetele vastavasse prügilasse või jäätmejaama, kus toimub edasine jäätmete töötlemine.

Jäätmekäitluskohtade rajamisel tuleb arvestada nende kaugust olulisematest omavalitsuse territooriumil asuvatest tõmbepunktidest, et ühildada elanike oluliste tegemistega ka sorteeritud jäätmete ära andmine ja vältida selleks lisakulutuste tegemist. Käesoleval ajal on omavalitsustes jäätmete liigiti kogumiseks kasutuses mitmed erinevad jäätmekäitluskohad ja -viisid.

Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS andmetel asub Kihnu vallas jäätmekäitluskohtadena Kihnu sadamat, Sauru sadamat (kaks jäätmekäitluskohta), Sigatsuuru väikesadamat ja Kihnu jäätmejaama. Elanike poolt tekitatud jäätmeid võtab vastu ainult Kihnu jäätmejaam. Sadamates on jäätmekäitus seotud sadama töö ja veeteede kasutamisega.

Vastavalt kuhuviaa.ee ja Kihnu valla kodulehe andmetel on Kihnu vallas ainult üks elanikke teenindav jäätmejaam – Kihnu jäätmejaam, mille tegevust reguleerib keskkonnaluba nr KL-516039, mille alusel võetakse vastu Kihnu vallas peamisi elanike ja ettevõtete poolt tekitatud jäätmeid.

Kihnu jäätmejaamas toimub kogu Kihnu valla elanike jäätmete käitlemine: olmejäätmete, pakendijäätmete, ehitusjäätmete, ohtlike jäätmete vastuvõtt, kui ka biolagunevate jäätmete ja septikujäätmete bioloogilist töötlemist (kompostimist). Kihnu jäätmejaamas kompostitud materjalile ei ole väljastatud sertifikaati vastavalt keskkonnaministri 19.07.2017 määrusele nr 24 „Reoveesetest toote valmistamise nõuded“ ja 08.04.2013 määrusele nr 7 „Biolagunevatest jäätmetest komposti tootmise nõuded“, mistõttu tekkiv materjal on praakkompost (19 05 03) ning see kasutatakse ära vallas maaparandustöödeks.

Jäätmejaam aitab oluliselt kaasa valla jäätmetest puhastamisele ja jäätmete korduskasutamiseks suunamisele. Jäätmejaama teenuste kasutamine elanikkonna poolt on osutunud populaarseks, mistõttu suure tõenäosusega vajab keskkonnaluba nr KL-516039 muutmist just jäätmekoodide lisamisega. Lisaks on Kihnu vallal plaanis soetada jäätmejaama sõiduk mobiilse jäätmeveo teenuse pakkumiseks.

Jääkreostusobjektina asub Kihnu vallas Kihnu endine diiseljõujaam. Jääkreostus on suures osas likvideeritud.

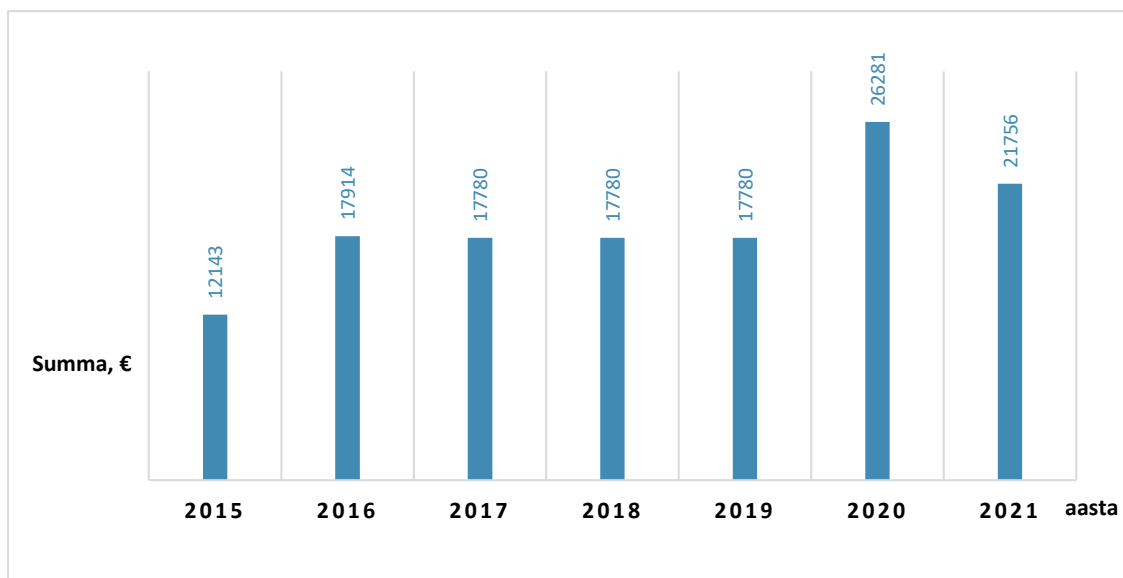
3.10. Jäätmehoolduse korraldamine ja rahastamine

Vastavalt jäätmeseadusele korraldab jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil kohalik omavalitsus. Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutuseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või muud taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Riik toetab jäätmehoolduse arendamist riiklike toetusprogrammide kaudu.

Kihnu vallas on Kihnu jäätmejaama haldaja Kihnu Majanduse OÜ, mille eesmärgiks on korraldada jäätmeseadusega omavalitsustele pandud jäätmehoolduse korralduslikke ülesandeid. 2016. aastal on antud hanke korras Kihnu Majanduse OÜ-le opereerimiseks Kihnu jäätmejaam eesmärgiga tagada Kihnu valla haldusterritooriumil jäätmete nõuetekohane vastuvõtmine, kogumine ja taaskasutusse või kõrvaldamisele suunamine vastavalt Kihnu valla

jäätmehoolduseeskirjale ning õigus sõlmida Kihnu valla nimel haldusülesande täitmiseks vajalikke lepinguid jäätmekäitlejatega ja jäätmevaldajatega¹³.

Vastavalt Kihnu valla majandusaasta aruandele on Kihnu valla kulutused jäätmehoolduse korraldamisele perioodil 2015-2021 jäätmemajanduse arendamiseks vallapoolsed toetused tõusnud 12143 EUR/aastas tasemele 43380 EUR/aastas ehk üle kolme korra (vt joonis 12). Toetuste hüpe on tingitud just Kihnu jäätmejaama arendamisega, sh taaraautomaadi haldamisega.

Joonis 12. Kihnu valla jäätmekäitluse toetused aastatel 2015-2021. (allikas Kihnu valla majandusaruanded 2015-2021¹³)

Kihnu valla majandusaruannetest on näha ka, et Kihnu vallale pole laekunud saastetasusid, mis tuleneb asjaolust, et saastetasu ärajäämine on tingitud Eesti üleminekust segaolmejäätmete ladestamiskeskelt lähenemiselt põletamiskesksele. Viimast jäätmekäitlustoimingut ei loeta aga kõrvaldamistoiminguks, millelt saastetasu koguti, vaid taaskasutustoiminguks (energiakasutus), mille pealt saastetasu ei koguta. Paraku ei ole uut, kaasajastatud jäätmehoolduse arendamise rahastamise rahastamiskontseptsiooni veel välja töötatud.

¹³ Kihnu valla majandusaruanded 2015 kuni 2021 (<https://kihnu.ee/et/eelarved>)

JÄÄTMETEKKE PROGNOOS

4.1. Hinnang jäätmevoogude arengule tulevikus

Peamised jäätmeteket mõjutavad tegurid on üldine majanduslik olukord ning rahvaarvu muutus. Reeglina suureneb olmejäätmete teke koos elanikkonna majandusliku seisundi paranemisega ning elanikkonna pideva vähenemisega kaasneb ka jäätmetekke vähenemine.

Statistikaameti andmetel tekkis 2019. aastal Eestis olmejäätmeid keskmiselt 369 kg elaniku kohta. Kihnu vallas oli olmejäätmete (20-koodiga jäätmed⁸, nii tava-, kui ka ohtlikud jäätmed kokku) teke elaniku kohta ca 60 kg/a. Lähtudes valla jäätmetekke senisest dünaamikast, võib prognoosida, et mõõduka, kuid stabiilse majanduskasvu tingimustes jääb Kihnu valla jäätmete teke aastani 2027 umbkaudu samale tasemele ehk keskmiselt 42 tonni olmejäätmeid aastas (vt joonis 4). Siinkohal on arvesse võetud, et Kihnu valla elanike arv ei suurene.

Elanikkonna keskkonnateadlikkuse arendamine aitab eeldatavalt kaasa jäätmete liigiti sorteerimise paranemisele, mis mõnevõrra võib vähendada segaolmejäätmete kogust, samal ajal suurendades liigiti kogutavate jäätmete kogust. Suurimat mõju avaldab biolagunevate jäätmete, klaasi, paberi ja kartongi ning pakendite liigiti kogumine, mille taaskasutamisse suunamiseks saab kasutada Kihnu jäätmejaama.

Teiste jäätmeliikide (eterniidijäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete) teket mõjutab enim era- ja ettevõtlussektori tegevused antud jäätmete tekitamisel, mis omakorda on mõjutatud üldises majandusolukorrast ning valda uute ettevõtete tekkimisest.

Euroopa Liidu poolt ellu kutsutud kliimanetraalsuse saavutamise ja ringmajanduslikule majandusmudelile ülemineku eesmärk nõuab muutusi ka jäätmete käitlemises, pannes fookuse jäätmematerjalide väärdandamisele. Jäätmete minimaalses mahus sorteerimisest ja ajutisest vaheladustamisest enam ei piisa ning vältimatu on uute investeeringute teostamine kaasaegsetesse sorteerimis- ja ringlussevõtu lahendustesse. Riigi poolt planeeritavad uued piirangud jäätmete ladestamisel annavad omakorda positiivse tõuke liigiti kogumise süsteemi arengule ja vajalikkusele, mis omakorda peaksid looma eeldused kvaliteetsema andmestiku tekkeks kõikide jäätmeliikide osas.

Jäätmevoogude arengu seiret ja analüüsi teostab Kihnu vallavalitsus koostöös MTÜ-ga Eesti Jäätmehoolduskeskus. Analüüside alusel planeeritakse vajaminevaid muudatusi jäätmete tulemuslikumaks käitlemiseks.

4.2. Jäätmehoolduse eesmärgid

Jäätmehoolduse arendamisel ja tegevuste elluviimisel tuleb lähtuda erinevatest eesmärkidest. Kihnu valla jäätmehoolduse valdkonna üldiseks eesmärgiks on suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, mõjutada tekkekohal liigiti kogumise rakendumist ning muuta seeläbi jäätmete nõuetekohane haldamine jäätmevaldajate igapäevaelu loomulikuks osaks.

Jäätmete taaskasutamisele seavad selged eesmärgid jäätmeseadusest, riigi jäätmekavast¹, jäätmete raamdirektiivist ning ringmajanduse paketist tulenevad sihtmäärad. Jäätmete käitlemisel prioritseeritakse jäätmehierarhia väärtusi (vt ptk 1.1).

Eesti on võtnud eesmärgiks suunata 2025. aastaks ringlusesse 55% kodumajapidamistest pärinevatest paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmetest, biolagunevatest jäätmetest ning muudest liigiti kogutud kodumajapidamisest ja muudest allikatest pärinevatest jäätmetest¹. Teiste jäätmeliikide sihteesmärgid on esitatud tabelis 3.

Tabel 3. Olmejäätmete ringlussevõtu eesmärk olmejäätmete kogumassist (allikas: Riigi jäätmekava 2014–2020, pikendatud kuni 2022.a lõpuni¹)

	Baastase 2020	Eesmärk 2025	Eesmärk 2030
Olmejäätmete ringlussevõtumäär olmejäätmete kogumassist	50%	55%	60%
Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist	60%	65%	70%
Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist		13%	
Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassist		20%	
Ehitus-lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist		75%	
Elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist		65%	
Kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist		45%	

2020. aastast alates peavad ladestamisele suunatavad olmejäätmed sisaldama biolagunevaid jäätmeid (s.h paber, kartong, aia- ja haljastujäätmed, köögi- ja sööklajajäätmed) alla 20 massiprotsendi¹⁴.

2025. aastast ühtlustatakse Euroopa Liidus olmejäätmete ringlussevõtu arvestamise põhimõtted¹⁵. Ringlusse võetaks loetakse ainult need jäätmed, mis peale ümbertöötamist ei ole enam jäätmed, vaid uus materjal või ese. Lisaks peab selgelt eristama ringlusse võetud materjalidest olme- ja pakendijäätmetena kogutud jäätmed.

2027. aastast ei arvestata ringlussevõtu sihtarvude hulka neid biolagunevaid jäätmeid, mis on muu olmejäätme hulgast välja sorditud, vaid üksnes tekkekohas liigiti kogutud biolagunevad jäätmed¹⁶.

2030. aastast alates piiratakse Euroopa direktiiviga 2018/850 kõikide nende jäätmete prügilatesse ladestamist, mis sobivad ringlussevõtuks ja energiana kasutamiseks.

2035. aastaks on seatud eesmärk viia ladestatavate olmejäätmete osakaal 10%-ni¹⁷.

¹⁴ Jäätmeseadus § 134

¹⁵ Jäätmeseadus 136³ lg 2

¹⁶ Keskkonnaministri 13.05.2021 määrus nr 22 "Olmejäätmete korduskasutuseks ettevalmistatud, ringlusse võetud ja ladestatud koguste arvutamise meetodika"

¹⁷ Jäätmeseadus § 134 lg 3

4.3. Kihnu valla jäätmehoolduse eesmärgid jäätmekava rakendamise perioodil

Jäätmeseadusega on fikseeritud selgelt kohaliku omavalitsuse eesmärgid ja seega ülesanded jäätmete käitlemise tulemuslikkuse osas, mis kehtivad ka Kihnu vallale. Eeltoodust, sh ptk 4.2 välja toodud üldistest jäätmehoolduseesmärkidest jäätmeseaduse tulenevalt on Kihnu valla jäätmehoolduse korraldamisel eesmärkideks (referentsaasta 2020):

- tagada oma haldusterritooriumil nõuetele vastava kogumislahenduse toimimine kõikide probleemtoodete osas
- tagada jäätmevaldajatele mugavate võimaluste olemasolu suurjäätmete üleandmisel
- alustada tekstiilijäätmete liigiti kogumisega hiljemalt 01.01.2025¹⁸
- vähendada aastaks 2027 segaolmejäätmete teket 57% -ni nende jäätmete tekke kogumassist kihnu vallas
- suurendada aastaks 2027 pakendijäätmete ringlussevõtu osakaalu 67%-ni nende jäätmete tekke kogumassist Kihnu vallas
- suurendada aastaks 2027 biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaalu vähemalt 13%-ni nende jäätmete tekke kogumassist Kihnu vallas
- vähendada aastaks 2027 biolagunevate jäätmete osakaalu ladestamisele suunatud olmejäätmetes vähemalt 20%-ni
- suurendada aastaks 2027 ehitusjäätmete taaskasutamise osakaalu vähemalt 70%-ni nende jäätmete tekke kogumassist Kihnu vallas
- suurendada aastaks 2027 elektroonikajäätmete eraldi kogumise osakaalu vähemalt 65%-ni nende jäätmete tekke kogumassist Kihnu vallas
- suurendada aastaks 2027 kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaalu vähemalt 45%-ni nende jäätmete tekke kogumassist Kihnu vallas

Lisaks on Kihnu valla eesmärkideks on tagada oma haldusterritooriumil tegutsevate tervishoiu ja veterinaarteenuste osutajate poolt nõuetele vastava jäätmekogumise ja käitlemise jätkuv korraldamine, teostades selles koostööd nii ettevõtetega kui asjaomaste järelevalveasutustega.

Kihnu valla jäätmehooldusosalase valdkondliku eesmärgini püüdlemine on ühtlasi igakülgne kaasaaitamine Eestil lasuva jäätmete ringlussevõtu eesmärgi saavutamisele.

¹⁸ Jäätmeseadus § 136¹⁴

5. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMISE JA VÄHENDAMISE MEETMED NING KESKKONNATEADLIKUSE TÕSTMISE TEGEVUSKAVA

5.1. Jäätmetekke vältimise tegevuste edendamine Kihnu vallas

Jäätmetekke vältimine on jäätmehierarhia kõige prioriteetsem tase, mida tuleb arvestada ja eelistada jäätmekäitluse korraldamisel. Jäätmetekke vältimise alla loetakse:

- **otsest vältimist** – mõistlik tarbimine, keskkonda ja ressursse säästev tootmine
- **korduskasutust** – toote uuesti kasutamine esialgsel otstarbel
- **korduskasutuseks ettevalmistamist** – remontimine, ümberdisainimine, kontrollimine jne

Jäätmetekke vältimine on seega asja jäätmeteks muutumisele eelnevate meetmete rakendamine, et vähendada tekkivaid jäätmeid ja nendest tulenevat keskkonna- ning terviseohtlikkust.

Jäätmetekke vältimist mõjutavad peamiselt tarbijate teadlikkus ning ressursitõhususe ja jäätmetekke vältimise meetmete rakendamise ulatus tootmistegevustes.

Olmejäätmete tekke vältimise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub pakendijäätmete, biolagunevate jäätmete kui ka muude olmejäätmete tekkekoguse vähendamine. Elanikkonna teadlikkuse tõstmisel, teabe levitamisel ja jäätmete vältimisele suunatud initsiatiivide toetamisel ning vastavate tingimuste loomisel on võtmeroll Kihnu vallavalitsusel. Oluline on luua eeldused selleks, et elanikel ja ettevõtetel on võimalus panustada jäätmetekke vältimisse ja korduskasutusse.

Eeltoodust tuleb tegevuste planeerimisel tähelepanu pöörata järgmistele punktidele:

- jäätmete liigiti kogumise mahu ja kvaliteedi tõstmine
- jäätmete kordus- ja taaskasutamise suurendamine
- jäätmetest tuleneva keskkonnariski vähendamine
- toimiv järelevalve, andmete korrektsus ja koostöö kõikide seotud osapooltega

5.2. Jäätmete ladestamise vältimine ja vähendamine

Kihnu vallas kogutavate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks nende taaskasutusse suunamine suurimas võimalikus mahu. See eesmärk kehtib kõikide jäätmeliikide osas. Jäätmete ladestamise vältimiseks on vajalik tagada järgmiste tegevuste tulemuslikkus:

- tagada jäätmete tekkekohal liigiti kogumine kõrge liigilise ja jäätmematerjalide füüsilise puhtuse osas
- jätkata Kihnu jäätmejaamas eriliikide jäätmete vastuvõttu ning laiendada jäätmeliikide vastuvõtu nimekirja keskkonnaloa nr KL-516039 alusel
- jätkata korraldatud jäätmeveo mudeli arendamist, sh jätkatakse biolagunevate jäätmete ära vedu korraldatud jäätmeveo raames
- luua selged regulatiivsed tingimused ja propageerida biolagunevate jäätmete kohtkompostimise võimalusi

- pakendijäätmete kogumist jätkatakse üle valla paigaldatud kogumiskonteinerite abil ning Kihnu jäätmejaamas. Pakendipunktide võrgustik vajab pidevat seiret ning sealjuures tuleb jälgida, et pakendikonteinerite arv vastaks nõuetele
- teostada süsteemseid teavitustegevusi jäätmete liigiti kogumise kvantiteedi ja kvaliteedi tõstmiseks
- luua jäätmete alaste tegevuste järelevalve süsteem
- tugevdada koostööd teiste kohalike omavalitsustega pikaajaliselt toimivate ja vajaminevaid tulemusi tagavate käitluslahenduste arendamisel

Kihnu vallal on ülalkirjeldatud tegevuste planeerimisel ja elluviimisel partneriks MTÜ EJHK.

5.3. KOJV arendustegevused ja ülesanded eesmärkide saavutamisel

Jäätmeseadusega on fikseeritud selgelt kohaliku omavalitsuse eesmärgid ja seega ülesanded jäätmete käitlemise tulemuslikkuse osas, mis kehtivad ka Kihnu vallale:

- **§ 31 lg 1:** Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutuseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või muud taaskasutamist võimalikult suures ulatuses
- **§ 39 lg 1:** Jäätmehooldust arendatakse valdkonna arengukava ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava alusel
- **§ 39 lg 2:** Valdkonna arengukavas ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse jäätmehoolduse olukorda kavaga hõlmatud territooriumil, jäätmehoolduse korraldamise ja tõhustamise eesmärgid ning eesmärkide saavutamise meetmeid
- **§ 70 lg 1:** Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist
- **§ 70 lg 2:** Käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt korraldatud taaskasutamise eesmärk korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide puhul on muu hulgas täita käesoleva seaduse § 136³ lõigetes 1 ja 2 nimetatud olmejäätmete ringlussevõtu sihtarve (vt ptk 4.2)
- **§ 119 lg 4:** Kohaliku omavalitsuse üksus teostab oma haldusterritooriumil pidevat järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle

Kihnu valla ülesandeks on luua eeldusi ja rakendada tegevusi, mis suurendavad jäätmete liigiti kogumist ja taaskasutamist. Jäätmetekke vähendamise ja korduskasutuse suurendamise eesmärkide kõrval on tekkinud jäätmete maksimaalses mahus liigiti kogumine peamine instrument, millega saab suurendada olmejäätmete ringlussevõtu taset. Tegevuste esmane fookus peab olema biolagunevate jäätmete osas, millede sattumine teiste jäätmeliikide hulka kahjustab nende kvaliteeti ja seeläbi vähendab nende ringlussevõtmise võimalusi.

Jäätmehoolduse arendamisel on eraldiseisvaks eesmärgiks valdkonnas koostöö edendamine teiste kohalike omavalitsustega, mis võimaldab rakendada nii planeerimise kui korraldamise tegevustes mastaabiefekti ja ühtlustada reegleid. Antud eesmärgi realiseerimiseks on Kihnu vald liitunud kohalike omavalitsuste jäätmehoolduse koostööorganisatsiooniga MTÜ-ga EJHK, mille tegevused on suunatud kohalike omavalitsuste keskse jäätmehoolduse terviklahenduse rakendamisele viisil, mis tagab Kihnu vallale strateegiliselt juhitud tegevused vallale sobilike väärtuste loomisel jäätmehoolduse valdkonnas.

Järjepidevateks kohustusteks on omavalitsusel:

- ajakohastada Kihnu valla jäätmehoolduseeskirja vastavalt uute jäätmealaste tegevuste planeerimisel omavalituse territooriumil
- tõhustada järelevalvet jäätmehoolduseeskirja nõuete täitmise üle
- planeerida ja viia läbi jäätmenõustamistegevusi ning haridusasutustele suunatud projekte

Kokkuvõtvalt on Kihnu valla eesmärgiks tagada valla territooriumil toimuvate jäätmekäitluse alaste tegevuste läbipaistvus, põhjendatus, kontrollitavus, keskkonnaohutus ning vastavus valla arengueesmärkidega ja kooskõla riiklike sihteesmärkidega, rakendades selleks asjakohaseid meetmeid.

5.3.1. Keskkonnasäästlike lahenduste rakendamine asjade ja teenuste hankimisel

Jäätmetekke vältimisel ja vähendamisel on oluline rakendada ringmajanduse põhimõtteid ja tegevuse elukaare hindamise tegevusi kõikide Kihnu valla poolt ostetavate teenuste ja asjade osas. Samuti peab keskkonnasäästlik lahendus saama oluliseks osaks valla õigusaktide tingimuste kujundamisel, mis avaldavad mõju ressursside kasutamisele nt ehitustegevustes ringmajanduse põhimõtete rakendamise nõudmine.

Keskkonnasäästlikud riigihanked on üheks parimaks võimaluseks hankida parima keskkonnamõjuga teenuseid ja varasid. Keskkonnasäästliku riigihankena defineeritakse Euroopa Liidus protsessi, mille käigus avalik sektor soetab toote, teenuse või töö, millel on vähendatud keskkonnamõju kogu elutsükli vältel võrreldes seda toote, teenuse või tööga, millel on samasugune primaarne funktsioon.

Keskkonnasäästlike riigihankeid on kolme peamist tüüpi:

- **süsteemi tasandi hanked:** ostja kasutab riigihanget toote ostmisel lepinguna nii, et tekib toote taas- või korduskasutus. Üheks võimaluseks on osta toode koos kohustusega see tarnijal tagasi võtta ja taaskasutada (ka rent, liising) või soetada toote asemel kasutusteenus.
- **tarnija tasandi hanked:** hankija kirjeldab hangitava toote või teenuse loomise protsessi nii, et see vastaks ringmajanduse põhimõtetele
- **toote tasandil:** hankija kirjeldab hangitava toote/teenuse tehnilised omadused, mis väljendavad selle toote/teenuse keskkonnasäästlikust

5.4. Jäätmete liigiti kogumise arendamine

Jäätmeseadus määrab omavalitsuse ülesandeks korraldada jäätmete liigiti kogumist selliselt, et oleks tagatud nende taaskasutamine võimalikult suures ulatuses. Jäätmekava koostamise ajal on võimalik olemasolevate andmete põhjal statistiliselt hinnata, millisel määral on omavalitsuses erinevaid jäätmeliike liigiti kogunud. Kihnu valla andmed on esitatud ptk 3.

Käesoleva jäätmekava perioodil tuleb saavutada Kihnu vallas jäätmehoolduse eesmärgid, mis on välja toodud ptk 4.3. Siinkohal hästi arendatud kogumis- ja käitlusvõrk on vahend, mille kaudu Kihnu vald toetab jäätmekava eesmärkide saavutamist. Siiski enne kogumis- ja käitlusvõrgu edasist arendamist on vajalik Kihnu vallas kaardistada kodumajapidamistes vajadus korraldatud jäätmeveo osas jäätmete äravedu ning ettevõtlussektori jäätmete tekke. Vastavalt kodumajapidamistes tekkiva jäätmete ära veo kaardistamise tulemuste põhjal saab otsustada kogumiseks vajamineva transpordivahendi soetamise vajadus ning kogumise sageduse.

5.4.1. Tegevused segaolmejäätmetega jäätmekava rakendamise perioodil

Segaolmejäätmete (20 03 01) kogumine toimub Kihnu jäätmejaamas. Jäätmevaldajad peavad oma segaolmejäätmed pakkima prügikotti ja viima jäätmejaama. Segaolmejäätmete kogumisega seotud nõuded sätestab Kihnu valla jäätmehoolduseeskiri.

Segaolmejäätmed ei ole jäätmeseaduse alusel liigiti kogutav jäätmeliik, vaid tekkekohal liigiti kogutavate jäätmete sorteerimisjääk. Seetõttu seab Kihnu vald segaolmejäätmete kogumisele ja käitlemisele järgmised eesmärgid:

- jäätmeid tuleb kokku koguda maksimaalses mahus ning neid ei tohi segada liigiti kogutavate jäätmetega, mistõttu tuleb Kihnu jäätmejaamas vastu võtta kõik sortimismääruses välja toodud jäätmeliigid eraldi. See aga eeldab keskkonnanaloa KL-516039 täiendamist puuduvate jäätmeliikide osas
- jäätmete hinnastamine peab motiveerima ja edendama jäätmete liigiti kogumist
- jäätmete käitlemisel on eelistatud lahenduseks energeetiline taaskasutus vms lahendus, mis väldib ladestamist. Eelistatud lahendus peab olema otstarbekas nii majanduslikust kui keskkonnanahoiu aspektist

Kihnu valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus segaolmejäätmete tekkehaht väheneb ning jäätmed sisaldavad vähem neid jäätmeliike, mis alluvad tekkekohal liigiti kogumise nõudele.

5.4.2. Tegevused jäätmeliigiti kogutud jäätmetega jäätmekava rakendamise perioodil

Biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed (20 01 08) - tuleb soosida kohustuslikule kogumisele üleminekut kõikidel tekkekohtadel (tähtaeg 01.10.2023) ja alternatiivina Kihnu jäätmejaamas. Luua tuleb võimalus elanikel soetada jäätmete üle andmiseks konteinerid või kompostrid ning välja töötada kompostimisnõuded tekkekohas.

Biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01) - tuleb jätkata okste purustamist, lehtede kokku korjamist ja kompostimist Kihnu jäätmejaamas. Samuti tuleb soosida tekkiva komposti või praakkompsti (19 05 03) kasutuselevõttu valla territooriumil.

Bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02, 20 02 03) - tuleb luua pinnase ja kivide lokaalne käitlusstrateegia, mis peaks sisaldama ka Kihnu jäätmejaamas nende jäätmeliikide vastu võtmist.

Kihnu valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus biolagunevate jäätmete liigiti kogumisega on hõlmatud kõik jäätmevaldajad ning soodustatud on tekkekohal kompostimise rakendamine vastavalt nõuetele.

Paber ja kartong (20 01 01) - tuleb jätkuvalt soosida liigiti kogumist tekkekohas ning Kihnu jäätmejaamas. Lisaks tuleb iga-aastaselt läbi viia kogumise käimapanijaid haridusasutuses koos haridustegevusega. Lihtsalt kogumise kampaania ei ole enam efektiivne teadlikustamise viis.

Klaas (20 01 02), puit (20 01 38), plastid (20 01 39) ja metallid (20 01 40) - tuleb jätkuvalt soosida liigiti kogumist tekkekohas ning Kihnu jäätmejaamas.

Paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02), puitpakendid (15 01 03), metallpakendid (15 01 04), komposiitpakendid (15 01 05), klaaspakendid (15 01 07), tekstiilpakendid (15 01 09) ja muud jäätmeseaduse §-s 7 esitatud olmejäätmete mõistele vastavad pakendid – tuleb soosida koostööd MTÜ-ga Eesti Taaskasutusorganisatsioon,

Tootjavastutusorganisatsioon OÜ-ga, Eesti pakendiringlus OÜ-ga ja Eesti Pandipakend AS-ga pakendijäätmete tekkekohal liigiti kogumiseks ja korraldatud jäätmeveo raames äravedu. Samuti tuleb jätkata ja luua võimalus nimetatud jäätmete vastu võttu Kihnu jäätmejaamas. Lisaks tuleb teostada pidevat teavitustööd pakendijäätmete liigiti kogumise vajaduse ja reeglite osas kaasates samuti eelminetatud organisatsioone.

Avalikud pakendikonteinerid peaksid asuma seal, kus turistist jäätmetekitaja käib – eelkõige kaupluste vahetusläheduses ja Kihnu sadamas. Samuti tuleb pakendijäätmete kogumist soosida turismiettevõtetes ja puhkeasutustes.

Tekstiil (20 01 10, 20 01 11) – tuleb alustada tekstiilijäätmete tekkekohal liigiti kogumise planeerimise ja teostamisega (kohustuslik 01.01.2025) Kihnu jäätmejaamas, kuhu tuleks paigutada kogumismahutid, mis on mõeldud nii taaskasutuskõlblike kui ka kõlbmatute tekstiilide kogumiseks.

Suurjäätmed (20 03 07) ja Ehitus- ja lammutusjäätmed (jaotise 17-koodiga jäätmed⁷) – tuleb soosida korraldatud jäätmeveo raames suurjäätmete üle andmist. Samuti tuleb alustada ehitusjäätmete (17-koodiga⁸) liigiti vastuvõttu Kihnu jäätmejaamas.

Probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36) ja ohtlikud jäätmed (15 01 10*, 20 01*) - tuleb tagada probleemtoodete ja ohtlike jäätmete kogumise ning käitlemise alase informatsiooni püsiv edastamine valla elanikele. Samuti tuleb probleemtoodete ja ohtlike jäätmete kogumise nimistut pikendada keskkonnaloal nr KL-516039 ning jätkata nende vastuvõttu Kihnu jäätmejaamas.

5.5. Korraldatud jäätmeveo rakendamine

Korraldatud jäätmeveoga on vajalik hõlmata kõik need jäätmeliigid, mille kogumine ja käitlemine toimub arusaadavatel tingimustel ning mille edasine käitlemine otseselt toetab Kihnu valla eesmärgi olmejäätmete ringlussevõtu sihteesmärkide osas:

- segaolmejäätmed
- papp- ja paberijäätmed
- pakendijäätmed
- köögi- ja sööklajajäätmed
- aia- ja haljastujäätmed
- tekstiilijäätmed
- suurjäätmed

Jäätmete liigiti kogumisel peab olema tagatud tegevuse otstarbekus, s.t iga tegevus peab olema majanduslikult otstarbekas, jäätmevaldajale arusaadav ja teostatav ning looma kontrollitavat väärtust jäätmete taaskasutamisel. Vastavat otstarbekust reguleeritakse jäätmehoolduseeskirja tingimustega.

Lisaeesmärgiks on Kihnu valla jäätmetekitajate 100%-line hõlmamine korraldatud jäätmeveoga olmejäätmete osas, mis võimaldab:

- vältida tekkivate jäätmete väärkäitlemist
- tagada teenuste kvaliteeti ja teenuste kulupõhist hinnastamist
- tagada andmete haldamist vajalike analüüside ja juhtimisotsuste langetamiseks

Korraldatud jäätmevedu on võimalik Kihnu valla väiksuse tõttu lahendada kahel viisil:

- Kihnu jäätmejaamaga olmejäätmete kogumise lepingu sõlmimine, mille alusel elanik saab ise viia olmejäätme Kihnu jäätmejaama
- Kihnu vallale sobiliku kogumisauto kasutamine tekkekohal olme- ja liigiti kogutud jäätmete transportimiseks Kihnu jäätmejaama

Korraldatud jäätmeveoga liitumine erinevate jäätmeliikide osas, sealhulgas eraldi biojäätmete kogumine, on uutele tulijatele kohustus, millega tuleb arvestada siia elama asumisel. Lisaks on elanike kohustus tekkivad jäätmed vastavalt jäätmehierarhiale (vt ptk 1.1) käidelda ja üle anda.

Korraldatud jäätmeveost vabastamine saab toimuda ainult põhjendatud tingimustel vastavalt jäätmeseadusele ja jäätmehoolduseeskirjale.

5.6. Avalikel üritustel jäätmetekke vältimine

Kõikidel avalikel üritustel tuleb rakendada jäätmete liigiti kogumist. Tulenevalt 02.07.2019. a jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta, on vajalik rakendada meetmeid, millega tagatakse ühekordselt kasutatavate plastist joogitopside (sh nende korkide ja kaante) ja toidupakendite tarbimise pidev vähenemine. Lisaks tuleb avalikel üritustel soosida liigiti jäätmete kogumist, et vältida biolagunevate, pakendijäätmete ja olmejäätmete segunemist.

Antud eesmärkide täitmiseks on vaja kehtestada piirangud Kihnu valla territooriumil korraldatavate avalike üritustel ühekordsete toidu- ja jooginõude kasutamisel ning korraldajal jäätmeid liigiti koguda (vastavad jäätmeliigid tuuakse välja üritusele loa andmisel). Soodustada tuleb korduskasutatavate ning loodussõbralike toodete kasutamist nagu näiteks bambusest, suhkruroost jm biolagunevast materjalist nõusid ja söögiriistu, mis on komposteeritavad ja millel on EVS-EN 13432 standardile või sellega samaväärsele standardile vastavust tõendav sertifikaat.

Tegevuste elluviimiseks tuleb muuta Kihnu valla avalike ürituse korraldamist reguleerivat õigusakti.

5.7. Avaliku ruumi heakorra tagamine

Kihnu vald jälgib heakorra tingimuste täitmist valla haldusterritooriumil ning vastavalt vajadustele ja võimalustele toetab avalike alade koristustegevusi ja viib ellu teadlikkuse tõstmise tegevusi.

Kihnu vallas tuleb soosida avalikes kohtades ja turismiobjektidel jäätmete liigiti kogumist. Tuleb tagada halduslepingute sõlmimisel tänavapühkmete ja biolagunevad/bioloogiliselt mittelagunevate aia- ja haljastujäätmete kokku kogumine ning ringmajanduse põhimõttel käitlemisse suunamine.

5.8. Mere- ja muude veekogude prügi vältimine

Veekogude äärseid rannaalasi mida kasutatakse puhke- ja rannaalana peab selle ranna haldaja korraldama rannaala koristuse ja tagama jäätmete liigiti kogumise ning vältima kogumisvahendite üle täitumist. Lisaks tuleb sadamate operaatoritel tagada jäätmete liigiti ja ohtlike jäätmete nõuetekohane kogumine, et vältida veekogus reostuse teket.

5.9. Järelevalve korraldus ja arendamine

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad järgmised institutsioonid:

- Kihnu vallavalitsus
- Keskkonnaamet
- Põllumajandus- ja Toiduamet, (teostab järelevalvet loomsete jäätmete käitluse üle)

Järelevalve efektiivne toimimine toetab otseselt jäätmekavaga seatud eesmärkide saavutamist. Selleks peab Kihnu vallavalitsus jätkama tõhusat koostööd teiste järelevalvet teostavate asutustega ning rakendama piisavalt ressursse süsteemse järelevalve läbiviimiseks. Järelevalve pidev teostamine aitab ennetada mitmete probleemide väljakujunemist, tekkinud probleemide kiiret lahendamist ja seeläbi ka Kihnu valla rahalisi vahendeid ja muid ressursse säästlikumalt kasutada.

Üksnes toimiva ja korrastatud jäätmevaldajate registri abil on võimalik teostada kontrolli korraldatud jäätmeveoga liitumise üle. Sellest tulenevalt peab kogu jäätmekava perioodil jätkuma jäätmevaldajate registri pidamine (haldamine, täiendamine ja vajadusel tarkvara uuendamine) ja selle põhjal järelevalve tegemine, sealhulgas ka ettevõtete (näiteks turismiettevõtted, toitlustusettevõtted) osas.

Kihnu valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus järelevalve teostamiseks on loodud selge tegevuskava ja toimub hea koostöö kõikide osapooltega. Selleks tuleb arendada järgmisi meetmeid:

- kogu jäätmekava rakendamise perioodil peab jätkuma ehitus- ja lammutusjäätmete jäätmeõieni nõudmine ehitisele kasutusteatisel ja kasutusloa andmisel ehitiste puhul
- kogu jäätmekava rakendamise perioodil tuleb jätkata järelevalvet korraldatud jäätmeveost vabastuse saanud kinnistute üle
- kogu jäätmekava rakendamise perioodil tuleb vajadusel rikkujaid vastutusele võtta, tehes koostööd Keskkonnaametiga

Kihnu vallale on ülalkirjeldatud tegevuste planeerimisel ja elluviimisel partneriks MTÜ EJHK.

5.10. Teavitamine

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmehoolduse reegleid mõista ja rakendada, seeläbi jäätmekäitluses seatud eesmärgid saavutada.

Kihnu vald suurendab elanike teadlikust läbi järgmiste tegevuste:

- **üldise jäätmealase teabe edastamine** – hõlmab konkreetne teabe edastamist, mis kirjeldab iga jäätmeliiki ja iga jäätmekäitluse toimingute reegleid. Oluline on teavitada valla elanikke jäätmekäitluse üldistest põhimõtetest, eri jäätmeliikide iseloomust ja jäätmetele kehtivatest käitlusnõuetest ning nende taaskasutamise positiivsest efektist keskkonnale
- **elanikkonna teavitamine jäätmehoolduse korraldusest** – hõlmab pidevat ajakohastatud jäätmehooldusala informatsiooni levitamist valla veebilehel ja Kihnu Lehes vähemalt kord kvartalis. Lisaks jäätmenõustamise alased tegevusi sh jäätmealaste ja tootjavastutusala teavituskampaaniate vahendamist valla veebilehel ning

eeskujuliku jäätmekäitumise tunnustamist. Siinkohal on koostöö nii avaliku sektori kui ka erasektori esindajatega vajalik, et ellu viia ühiseid teavituskampaaniaid ja projekte

- **jäätmealaste juhendmaterjalide levitamine arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega** – hõlmab pakendijäätmete kogumiskonteinerite asukohtade kohta info levitamine korteriühistutes ja eramajapidamistes, sh pakendite sortimisjuhise tutvustamist elanikele. Oluline on elanike teavitamine ohtlike jäätmete liigiti kogumise võimalustest ja vajalikkusest. Tuleb koostada ja elanike seas levitada juhendmaterjale biojäätmete, sh kompostimise võimaluste ning paberi ja kartongi liigiti kogumise kohta. Elanikele peab kätte olema saadav info jäätmejaamades üleantavate jäätmeliikide ja hindade kohta
- **koostöös jäätmekäitlejate ja tootjate ühendustega keskkonna- ja jäätmehooldusalaste infopäevade läbiviimine** – Oluline on valla hariduse- ja noorteaustustes regulaarne jäätmete vältimise ja liigiti kogumise infopäevade korraldamine vähemalt kord aastas. Lisaks jäätmete vältimise ja liigiti kogumise kohta informatsiooni levitamine vallas toimuvatel erinevatel sündmustel

5.11. Jäätmehoolduse rahastamine

Keskkonnapoliitika põhimõte „saastaja maksab“ ja „tootja vastutus“ tähendab seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni tarbija/jäätmetekitaja. Samuti on jäätmeseadusega sätestatud põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja. Kihnu jäätmejaama kasutaja tasub liigiti kogutud jäätmete eest vastavalt jäätmejaamas kehtestatud hinnakirjale, mis peab katma jäätmete veo mandrile ja veo ettevalmistamisega seotud kulud. Elektroonikajäätmete ja pakendijäätmete käitlemise puhul maksavad otseselt kulud kinni tootja- ja taaskasutusorganisatsioonid, kaudselt aga ka lõpptarbivad (jäätmekäitluskulud lisatakse toodete hindadele).

Jäätmehoolduse rahastamisel on kolm valdkonda:

- jäätmehoolduse süsteemi korrastamine
- jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine ja haldamine
- järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine

Peamiseks rahalised kulutused on seotud jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamisega ja jäätmekäitluse igapäevase haldamiskuludega. See hõlmab endas korraldatud jäätmeveo korraldamisest kuni avalike kohtade jäätmekäitlusteenuste pakkumine.

Kihnu valla jäätmehoolduse arendamine toimub valla eelarvelistest vahenditest ja sihtotstarbelistest tuludest. Jäätmekava rakendamise perioodil plaanib Kihnu vald jäätmehooldusesse suunata ca 25 000 eurot/aastas. Lisaks otsitakse jäätmehoolduse arendamiseks riiklike toetusprogrammide kasutamise võimalusi (näiteks Keskkonnainvesteeringute Keskus).

5.12. Jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale

Käesoleva jäätmekavaga seotud eesmärgid ning nende täitmiseks toodud tegevuste eesmärk on eelkõige tervikliku jäätmekäitlussüsteemi loomine, mille juures peab arvestama ka keskkonna- ja terviseaspekte. Suuremat tähelepanu pööratakse uute tingimuste seadmisele jäätmete tekkekohtal kogumisel ja kogutud jäätmete taaskasutamise toimingutel. Jäätmekava üheks eesmärgiks on ka vältida Kihnu valla huve kahjustavate jäätmekäitlustegevuste rakendamist ja vähendada negatiivseid keskkonnamõjusid.

Jäätmekavaga planeeritavad tegevused seisnevad peamiselt jäätmete kogumise korraldamises ning liigiti kogumise tõhustamises. Jäätmekäitluse arengut planeeritakse lähtudes jäätnehierarhiast³ koos otstarbekuse põhimõttega. Seega olenemata võimalikest jäätmekäitluse alternatiividest, tuleb igal juhul jätkata ja edendada jäätmete liigiti kogumist parimal võimalikul viisil. See aitab kaasa jäätmete lõppkäitluse keskkonnamõtjude vähendamisele, samuti väheneb taastumatute loodusvarade kasutamine ja sellest tingitud keskkonnamõtjud.

5.12.1. Jäätmete tekke, kogumise ja käitluse keskkonnamõtju

Kõige suuremat mõju keskkonnale avaldavad jäätmete kogused, mida viiakse otseselt keskkonda s.t ebaseaduslikult kõrvaldatud ja ladestatud jäätmed. Ebaseaduslik tegevus on võimalik eelkõige kuna kõik jäätmevaldajad ei kasuta jäätmejaama teenuseid ning järelevalve korraldus on ebapiisav.

Olulist keskkonnamõtju tekitavad ka sadamates tava- ja ohtlike jäätmete valesti ladustamine ja käitlemine.

Jäätmetest tuleneva keskkonnamõtjude vältimisel on oluline roll inimeste teadlikkusel ja jäätmete tekkekohal liigiti kogumise vajalikkuse mõistmisel. Mida rohkem jäätmeid tekkekohal koguda ja nõuetekohasele käitlejale üle anda, seda suurem on jäätmete taaskasutus ja seda väiksem on negatiivne keskkonnamõtju. Sellise tegevusega on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete keskkonda sattumist.

5.12.2. Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõtju

Jäätmete kõrvaldamine on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutuseta või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine. Jäätmete kõrvaldamisega kaasnevaid keskkonnamõtjusid maandavad kõrvaldamiskäitistele kehtivad nõuded. Tekkida võivate mõjude maandamise meetmeks, mida Kihnu vald kasutab, on jäätmete tekkekohal liigiti kogumine, mis vähendab kõrvaldamisse suunatavate jäätmete mahtu ja nende ohtlikkust.

Kihnu valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete kõrvaldamise osakaalu vähendamiseks ja seeläbi negatiivsete keskkonnamõtjude tekke vähendamiseks.

5.12.3. Jäätmete taaskasutamise keskkonnamõtju

Kõik jäätmetega tehtavad toimingud kasutavad ressursse ja tekitavad keskkonnamõtjusid. Jäätmete käitlemine nende taaskasutamiseks ettevalmistamisel või taaskasutamisel peab toimuma parima võimaliku tehnoloogia abil, mis tagab tegevuste läbipaistvuse, mõõdetavuse ja juhitavuse. Teatud juhtudel võib jäätmete kõrvaldamine tuua kaasa väiksema või paremini maandatava keskkonnamõtju kui jäätmete ebaefektiivsel viisil käitlemine. Jäätmete käitlemise erinevate toimingute keskkonnamõtjud ei ole Eestis veel ringmajanduslike hindamismudelite alusel analüüsitud, mistõttu on kihnu vallale oluline ise hinnata valla jäätmete käitlusega kaasnevaid mõjusid.

Kihnu valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete taaskasutamise, tervikuna aga kogu jäätmehoolduse korraldamise lahenduse osas seiresüsteemi rakendamise, mis võimaldab edaspidi adekvaatselt hinnata iga tegevusega kaasnevaid keskkonnamõtjusid.

Tulenevalt jäätmete taaskasutamise eesmärkidest, ringmajandusliku majandusmudeli arendamise vältimatusest ning keskkonnanahoiu edendamisest, on Kihnu valla jäätmehoolduse arendamisel nn katuseesmärgiks keskkonnanahoidlikule ja süsinikuneutraalsele jäätmehoolduse korraldamise mudelile ülemineku teostamine nii käesoleva jäätmekava kui järgnevate jäätmekavade alusel.